

САЛЬЧЕНКО АЛІНА АНДРІЇВНА

ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ІДИОМ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА
НІМЕЦЬКОЇ МОВ В ПЕРЕКЛАДІ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

035 ФІЛОЛОГІЯ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Загальна характеристика ідіоматичних одиниць.....	5
1.1 Фразеологія як лінгвістична дисципліна.....	5
1.2 Поняття фразеологічної одиниці та її класифікація.....	10
1.3 Поняття про ідіоми в сучасному мовознавстві.....	30
1.4 Місце ідіом в системі фразеологічних одиниць мови.....	33
Висновки до 1 розділу.....	38
РОЗДІЛ 2. Проблеми перекладу англійських та німецьких ідіом.....	40
2.1 Адекватність та еквівалентність перекладу.....	40
2.2 Засоби перекладу англійських ідіом.....	45
2.3 Засоби перекладу німецьких ідіом.....	48
2.4 Порівняльна характеристика німецьких та англійських ідіом.....	63
Висновки до 2 розділу.....	67
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70

ВСТУП

Незважаючи на те, що ідіоматичні одиниці широко застосовуються в усному і писемному мовленні (художній літературі, публіцистиці, тощо), їхні структурно-семантичні особливості є недостатньо вивченими.

Багато невирішених питань залишається і в теорії та практиці перекладу цих одиниць з англійської на українську мову. У вітчизняному перекладознавстві ще не існує комплексного дослідження і остаточного вирішення багатьох проблем, пов'язаних з особливостями перекладу англійських та німецьких ідіом українською мовою, що й зумовило вибір даної теми та пояснює актуальність дослідження.

Об'єктом дослідження є ідіоматичні одиниці в англійській та німецькій мовах.

Предмет дослідження – особливості перекладу ідіом з англійської та німецької мови на українську.

Мета роботи – проаналізувати структурно-семантичні особливості та стилістичну функцію ідіоматичних одиниць, звертаючи увагу на національну своєрідність ідіом у англійській та німецькій мові та засоби їхньої передачі українською мовою.

У завдання дослідження входить укладання класифікації способів перекладу ідіоматичних одиниць, а також дослідження ідіоматичних одиниць, їхніх морфологічних, синтаксичних, семантичних, стилістичних властивостей.

В ході проведення даного дослідження були використані наступні методи: **дескриптивний, дистрибутивний**, методи компаративного та кроскультурного аналізу.

Теоретична цінність дослідження зумовлена необхідністю подальшого вивчення усіх типів фразеологічних одиниць в світі розвитку фразеологічної теорії. Результати, отримані в ході даного дослідження, можуть бути використані в теоретичному курсі лексикології, стилістики, теорії і практики

перекладу, на практичних заняттях з англійської та німецької мови на різних рівнях навчання. В цьому і полягає практичне значення роботи.

РОЗДІЛ 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІДІОМАТИЧНИХ ОДИНИЦЬ

1.1 Фразеологія як лінгвістична дисципліна

Останніми десятиріччями жодна галузь лінгвістичної науки не привертала до себе такої уваги мовознавців, як фразеологія. Якщо раніше про неї писали, що вона ще перебуває у стані «прихованого» розвитку, то нині можна сказати, що фразеологія по праву зайняла місце самостійної лінгвістичної дисципліни.

Становленню фразеології як галузі лінгвістики сприяло здійснене у працях таких мовознавців як М. В. Ломоносова, Ф. І. Буслаєва, О. О. Потебні, І. І. Срезневського, П. Ф. Фортунатова, О. О. Шахматова ґрунтовне дослідження синтаксичної природи словосполучень, а також висвітлення стилістико-семантичних особливостей стійких комплексів слів [2, 21].

У лінгвістиці відомі понад 20 визначень фразеологічної одиниці, але жодне з них не знайшло загального визнання. Деякі мовознавці справедливо вважають, що визначення фразеологічної одиниці таке ж складне, як і визначення слова.

Ця складність полягає насамперед у тому, що і для слова, і для фразеологізму важко встановити спільні риси, які можна було б віднести до кожного з них без винятку.

Ми розглядаємо фразеологізм як семантично пов'язане сполучення слів, яке, на відміну від подібних до нього за формою синтаксичних структур (висловів або речень), не виникає в процесі мовлення відповідно до загальних граматичних і значенневих закономірностей поєднання лексем, а відтворюється у вигляді неподільної та цілісної конструкції.

Фразеологізми – це усталені вирази, значення яких не відповідає сумі значень їх компонентів. Як самостійна мовна одиниця, фразеологізм характеризується відповідними диференційними ознаками.

Такими ознаками для фразеологічних одиниць є: 1) фразеологічне значення; 2) компонентний склад; 3) граматичні категорії [1, 80]. Визначення диференційних ознак ФО дає підстави встановити обсяг предмета фразеології, а також дозволяє розглядати фразеологізми як окремі самостійні одиниці мови, відмінні від слова, словосполучення і речення, а разом з тим і як такі, що мають з останніми багато спільного.

На думку Л. П. Сміта, експресивність, притаманна фразеологізмам, відіграє в мовленні не останню роль: «ідіоми особливо потрібні в емоційному, схвильованому мовленні: образність та метафоричність надають їм виразності, енергії». Англійський фразеолог також додає: «вони [ідіоми] виконують необхідну функцію в мові.

Ця функція полягає ... в тому, щоб повернути поняття від чистої абстракції до відчуттів, що їх породили, знову втілити їх в зорових образах і перш за все в динамічних відчуттях людського тіла» [3, 162].

За походженням англійські фразеологізми можна розділити на чотири групи: суто англійські, міжмовні запозичення, внутрішньомовні запозичення, а також фразеологічні одиниці, запозичені в іншомовній формі.

За допомогою фразеологічних одиниць об'єктам і людям приписуються ознаки, які, в свою чергу, асоціюються із мовною картиною світу, охоплюють цілу дескриптивну ситуацію, виражають оціночне ставлення до неї. Фразеологізми є одним із способів відображення мовної картини світу. Мовна картина світу формує тип відношення людини до світу, вона визначає норми поведінки людини в світі, визначає її ставлення до світу.

Як самостійна лінгвістична дисципліна фразеологія виникла порівняно недавно. «Предмет і завдання, обсяг і методи вивчення її ще недостатньо чітко визначені, не отримали повного висвітлення» [20, 38]. Менше за інших

розроблені питання про основні особливості фразеологізмів у порівнянні з вільними словосполученнями, про класифікацію фразеологічних одиниць та співвідношення їх з частинами мови і т. д.

У мовознавців не склалося єдиної думки про те, що таке фразеологізм, немає, отже, і єдності поглядів на склад цих одиниць у мові. Одні дослідники (Л.П. Сміт, В.П. Жуков, В.Н. Теля, Н.М. Шанський та ін) включають до складу фразеології всі стійкі сполучення, інші (Н.Н. Амосова, А.М. Бабкін, А.И. Смирницький та ін) - тільки певні групи. Так, деякі лінгвісти (в тому числі і академік В.В. Виноградов) не включають в розряд фразеологізмів прислів'я, приказки та крилаті слова, вважаючи, що вони за своєю семантикою та синтаксичною структурою відрізняються від фразеологічних одиниць. В.В. Виноградов стверджував: «Прислів'я і приказки мають структуру пропозиції і не є семантичними еквівалентами слів» [10, 243].

У завдання фразеології як лінгвістичної дисципліни входить всебічне вивчення фразеологічного фонду тієї чи іншої мови.

Фразеологія (грец. *phrasis* - "вираз", *logos* - "навчання") - це наука про фразеологічні одиниці (фразеологізми), тобто про стійкі поєднання слів з ускладненою семантикою, не утворюються по породжуючим структурно-семантичним моделям змінних поєднань [20, 37]. Важливими аспектами дослідження цієї науки є: стійкість фразеологічних одиниць, системність фразеології і семантична структура фразеологічних одиниць, їх походження та основні функції.

Особливо складною галуззю фразеології є переклад фразеологічних одиниць, що вимагає чималого досвіду в сфері дослідження цієї дисципліни.

Фразеологія розробляє принципи виділення фразеологічних одиниць, методи їх вивчення, класифікації та фразеографії - опису в словниках.

Фразеологія користується різними методами дослідження. [2, 76]. На базі існуючих у мовознавстві методів дослідження розробляються «власне фразеологічні прийоми аналізу і опису» [13, 35]:

Метод ідентифікації - встановлення тотожності слів і синтаксичних конструкцій, які утворюють фразеологізми, з їх вільними аналогами;

Метод аплікації, що є різновидом методу ідентифікації, метод обмежений у виборі змінних, що встановлює відмінні структурно-семантичні організації фразеологізму від сполучень, утворених відповідно до регулярними закономірностями вибору і комбінації і т.п.

Фразеологія пропонує різні типи класифікацій фразеологічного складу мови залежно від властивостей фразеологізмів і методів їх дослідження.

Англійський фразеологічний фонд - складний конгломерат відвічних і запозичених фразеологізмів з явним переважанням перших. У деяких фразеологізмах зберігаються архаїчні елементи - представники попередніх епох.

Фразеологізми - високоінформативні одиниці мови; вони не можуть розглядатися як «прикраси» або «надмірності». Подібне трактування фразеологізмів зустрічається в деяких роботах і в даний час є застарілою

Фразеологізми - одна з мовних універсалій, так як немає мов без фразеологізмів.

В англійській та американській лінгвістичній літературі небагато робіт, спеціально присвячених теорії фразеології, але і в наявних найзначніших роботах не ставляться такі фундаментальні питання, як науково обгрунтовані критерії виділення фразеологізмів, співвідношення фразеологічних одиниць і слів, системність фразеології, фразеологічна варіантність, фразоутворювання, методи вивчення фразеології та ін. Також не ставиться англійськими і американськими вченими питання про фразеологію як про лінгвістичну дисципліну, чим і можна пояснити відсутність в англійській мові назви для даної дисципліни.

Питання фразеології як лінгвістичної дисципліни було вперше поставлено видатним радянським лінгвістом проф. Е.Д. Полівановим, який неодноразово повертався до цієї проблеми і стверджував, що лексика вивчає індивідуальні

лексичні значення слів, морфологія - формальні значення слів, синтаксис - формальні значення словосполучень. «І от виникає потреба в особливому відділі, який був би співмірний з синтаксисом, але в той же час мав на увазі не загальні типи, а індивідуальні значення даних окремих словосполучень, подібно до того, як лексика має справу з індивідуальними (лексичними) значеннями окремих слів.

Цьому відділу мовознавства, як і сукупності досліджуваних в ньому явищ, я і приділяю найменування фразеології і вкажу, що для даного значення пропонується і інший термін - ідіоматика »[17, 99].

Б.А. Ларін був першим вченим після Е.Д. Поліванова, який знову звернувся до питання про фразеології як лінгвістичної дисципліни. «Фразеологія як лінгвістична дисципліна знаходиться ще в стадії" прихованого розвитку »... але вона ще не оформилася як зрілий плід підготовчих праць. ... А виділення такої дисципліни нам вже необхідно, бо всім зрозуміла дилетантська безпорадність, різнобій і безуспішність попутного, випадкового розбору цього матеріалу в лексикографії, стилістиці, синтаксисі »[17, 100].

З часом праці В.В. Виноградова сприяли появі безлічі робіт по фразеології різних мов. Таке накопичення систематизованих фактів - одна з передумов створення фразеології як лінгвістичної дисципліни.

Розроблена в семантиці теорія лексичного значення допомагає виявленню семантичної специфіки фразеологізмів та виділення різних типів значення у сфері фразеології. Слово у складі фразеологізмів далеко не завжди втрачає свої морфологічні особливості, морфологія допомагає встановити, що втрачено, а що збереглося. До складу фразеології входять обороти різних структурних типів, у тому числі фразеологізми зі структурою словосполучення і пропозиції. Дані синтаксису дуже важливі для виявлення граматичної специфіки цих оборотів, їх граматичної структури та функцій.

Слову в складі фразеологізму властивий певний фонетичний вигляд, але в процесі розвитку він може і змінюватися. І в тому, і в іншому випадку дані

фонетики не можна не враховувати. Стилiстичний потенцiал фразеологiзмiв, особливо iдiоматизмiв i iдiофразеоматизмiв, дуже значний. У їх значеннi висока питома вага коннотативного аспекту. Фразеологiчна стилiстика, що вивчає стилiстичнi можливостi фразеологiзмiв, спирається на досвiд лексичної стилiстики, зокрема, у розробцi деяких стилiстичних прийомiв. Данi iсторiї мови i етимологiї важливи при етимологiчному аналізі фразеологiзмiв. Об'єкт фразеологiї такий складний i специфiчний, що вивчення його дає новi данi, якi поповнюють зазначенi вище дисциплiни.

Фразеологiя збагачує лексикологiю iнформацiєю про змiни, яким пiддаються слова у складi фразеологiчних одиниць, а лексичну стилiстику - даними про узуальнi та оказiональнi стилiстичнi особливостi фразеологiзмiв, а також дає додаткову iнформацiю в багато роздiлiв загального мовознавства.

Аналіз фразеологiчного матерiалу дуже важливий для лiнгвокраїнознавства. Фразеологiчна iнформацiя ще слабо використовується iншими дисциплiнами. Тим вiдраднiше вiдзначити широке використання фразеологiчного матерiалу в книзi Є.М. Верещагiна i В.Г. Костомарова, якi пiдкреслюють, що «цiлий ряд фразеологiзмiв мiстять у своїй семантицi національно-культурний компонент - або синхронно, з позицiй сучасної мовної свiдомостi, або дiахронiї, тобто тiльки з причини спряженостi з національною культурою словосполучення-прототипу » [6, 107].

1.2 Поняття фразеологiчної одиницi та її класифiкацiя

У сучаснiй лiнгвістицi чiтко намітилися два напрямки дослiджень. Перший напрямок вихiдною точкою має визнання того, що фразеологiзм - це така одиниця мови, яка складається зi слiв, тобто за природою своєю словосполучення. При цьому одні вчені висловлюють думку, що об'єктом фразеологiї є всi реально можливі в даному мовою конкретнi словосполучення, незалежно вiд якiсних вiдмiнностей мiж ними. Так, наприклад, В.М. Копиленко

говорить наступне: «Фразеологія охоплює всі поєднання лексем, що у даному мові, в тому числі і так звані « вільні » словосполучення [12, 81].

З іншого боку об'єктом фразеології в межах цього напрямку визнаються тільки деякі розряди і групи словосполучень, які виділяються з усіх можливих у промові особливим своєрідністю. В залежності від того, які ознаки приймаються в розрахунок при виділенні таких словосполучень, і визначається склад подібних одиниць у мові. Тільки ці «особливі» словосполучення і можуть бути названі фразеологізмами.

Незважаючи на умовність понять і пов'язане з цим розмежування, зазвичай говорять, що фразеологія може бути представлена:

- як фразеологія мови в "широкому" сенсі слова, що включає до свого складу і словосполучення, переосмислення повністю, і словосполучення, в яких є не переосмислені слова-компоненти. Прикладом такого "широкого" розуміння обсягу та складу фразеології може служити точка зору В.Л. Архангельського, О.С. Ахманової, Н.М. Шанського.

- як фразеологія мови в "вузькому" сенсі слова, що включає до свого складу тільки словосполучення, переосмислення до кінця. До числа робіт, що відображають таке розуміння обсягу та складу фразеології російської мови, відносяться, наприклад, статті В.П. Жукова. В обох випадках характер фразеології, як і лексемний характер компонентів не ставиться під сумнів. Фразеологізм рекомендують розглядати як контамінацію ознак слова і словосполучення, підкреслюється омонімічність фразеологізму і співвідносного з ним за структурою словосполучення [12, 26].

Представники другого напрямку виходять з того, що фразеологізм - це не словосполучення (ні за формою, ні за змістом), це одиниця мови, яка складається не зі слів. Об'єктом фразеології є висловлювання, які лише генетично суть словосполучення. "Вони розкладені лише етимологічно, тобто поза системою сучасної мови, в історичному плані" [16, 202]. Ці вирази протиставляються словосполученнями, не омонімічності, так як якісно

відрізняються від них. Основним у вивченні фразеологізму робиться не смислова і формальна характеристика компонентів, що його утворюють, і не зв'язків між компонентами, а самого фразеологізму в цілому, як одиниці мови, що має певну форму, зміст і особливості вживання в мові.

Склад фразеології утворюється з категоріально однотипних одиниць. Історія та етимологія кожного фразеологізму вивчається поза прямолінійною залежності від якихось "універсальних" схем переосмислення словосполучень, ступеня семантичної злитості компонентів і десемантизації слів у словосполученнях.

Отже, «фразеологізм - це стійке поєднання слів з ускладненою семантикою, не утворюються по породжує структурно-семантичним моделям змінних поєднань» [14, 5], тобто це сталий вираз чи поєднання слів, яке вноситься до мови в готовому вигляді і не може вживатися в самостійному значенні.

Під стійкістю фразеологічної одиниці розуміється міра, ступінь семантичної злитості, нерозложимости компонентів. На думку В.П. Жукова, стійкість, принаймні в семантичному плані, органічно пов'язана з ідіоматичністю, тобто зі смисловою нерозкладеністю фразеологізму.

Стійкість - це ступінь, міра семантичної нерозкладними компонентів всередині того чи іншого фразеологізму. Вона є формою прояву ідіоматичности стосовно конкретно даного фразеологізму. Іншими словами, стійкість - це міра ідіоматичности [12, 70].

Над проблемою фразеологічних одиниць працювали багато наукових діячів. Родоначальником теорії фразеології вважається швейцарський лінгвіст Шарль Баллі, вперше визначив фразеологію як самостійний розділ лексикології. Був запропонований цілий ряд класифікацій фразеологічних одиниць. В залежності від того, наскільки стираються номінативні значення компонентів фразеологізму, наскільки сильно в них переносне значення, В.В.Виноградов ділить їх на три типи: фразеологічні зрощення, фразеологічні

єдності і фразеологічні сполучення. В.В. Кунин виділяє ідіоматізми, фразеоматізми і ідіофразеоматізми. Н.М. Амосова ділить всі фразеологічні одиниці на фраземи та ідіоми.

Відсутність хоча б одного з названих ознак виключає названу одиницю з фразеологічного складу мови.

Слово - основний, але не єдиний засіб номінації в системі мови. У промові йому властиво з'являтися в комбінаціях з іншими словами, і принцип організації їх у словосполучення регулюється синтаксичними нормами і правилами. Такі поєднання створюються за існуючими в мові моделям. Наприклад, модель A + N, відображаючи принципову можливість комбінації прикметника та іменника, може бути заповнена нескінченним безліччю компонентів, що відповідають вимогам моделі, і результат такої операції цілком передбачуваний: отримане поєднання буде позначати щось, що володіє якимсь ознакою. У тотожних ситуаціях часто вживаються тотожні словосполучення: *May I come in? Knock at the door, etc.* Дана комбінація слів вживається зазвичай у фіксованій формі і відтворюється в мовленні готовим блоком. Такі поєднання є стійкими, але відносяться до загального, а не фразеологічного фонду словникового складу. Справа в тому, що в компонентах подібних поєднань немає семантичних змін; вони зберігають своє значення, іноді змінюючи тільки функцію, як, наприклад, у стійкому виразі *Good morning* функція номінативна - опис часу доби - замінюється контактної - привітанням. Якщо ж стійкість вираження доповнюється семантичним зміною компонента або компонентів, ми маємо справу з фразеологічною одиницею. Незважаючи на те, що фразеологічні одиниці являють собою поєднання слів, вони розглядаються лінгвістами з позицій не синтаксису, як вільні сполучення, а лексикології. Тому є кілька причин. [1, 57]

Перш за все, у вільному, створюваному за моделлю словосполученні можлива заміна будь-якого з компонентів в рамках цієї моделі. Так, прикметник *red* може вживатися у поєднанні з величезною безліччю іменників

(*red frock, red banner, red strip, red hair, etc.*), зберігаючи своє значення кольору. Аналогічно будь-який іменник, що позначає предмет, потенційно здатний мати ознаку, за тією ж моделлю буде поєднуватися з нескінченним числом прикметників, ця ознака передавальних (*red frock, dirty frock, new frock, expensive frock, etc.*). При фразеологічному ж поєднанні зв'язок між компонентами жорсткий і заміна будь-якого з них неможлива без руйнування сенсу всієї одиниці. Наприклад, поєднання *black sheep* (= *the worst member*), хоча воно і побудоване за регулярної моделі A + N, не може бути відтворене з тим же значенням навіть при мінімальних в смисловому відношенні замінах (*black ram* або *grey sheep*). Формально відповідаючи мовної моделі, фразеологічні одиниці немодельовані, тобто являють собою одиничне використання мовної моделі для передачі в постійному контексті якої - небудь смислової структури.

Інша причина, по якій фразеологічні одиниці відносять до об'єктів лексикологічного дослідження, - наявність у такого поєднання спільних рис зі словом. Як і слово, фразеологічні одиниці не створюються в процесі мовлення з одиниць нижчого рівня, а відтворюються готовим блоком. Ця ознака вказує на те, що у фразеологічній одиниці, як і в слові, мається єдине лексичне значення; здатність співвідноситися з якою-небудь частиною мови і виступати в ролі єдиного для всього поєднання члена пропозиції сигналізує про наявність у фразеологічній одиниці значення граматичного.

Так, в прикладі «*Instead of taking urgent measures the government chose sitting on the fence*» фразеологічна одиниця «*sit on the fence*» володіє єдиним лексичним значенням «*waiting*» і виконує загальну граматичну функцію іменної частини складеного присудка (а не присудка і обставини місця, як це було б у випадку вільного поєднання типу ... *chose sitting in the pub*).

Відзначаються випадки, коли, як і слово, фразеологічні одиниці піддаються переосмислюванню з подальшим розвитком багатозначності. Прикладом такої

фразеологічної одиниці може служити вираз «*to place oneself on record*», що має два значення: 1. *to do smth noteworthy* і 2. *to say smth. in public*.

Здатність фразеологічних одиниць до переосмислення відбивається і в стилістичному компоненті його значення. Наприклад, стійке сполучення «*wear and tear*» може бути застосовано як до опису фізичного зносу чого-небудь (*breaking down*), так і емоційного стану (*overstrain*). В останньому випадку вираз досить жорстко закріплено за розмовною стилістичним пластом, тоді як перше значення може вживатися навіть у термінологічній функції.

Спаяність фразеологічної одиниці дозволяє їй піддаватися словотворчих процесів, наприклад афіксації. Так, від фразеологічної одиниці *brain-trust* додатком суфікса *-er* утворена одиниця *brain-truster*, а від *single-rhyme* - *single-rhymer*.

Однак на відміну від слова, фразеологічна одиниця в мові може сильніше варіюватися, допускаючи граматичні зміни компонентів всередині застиглої форми. Особливо чітко це видно при наявності у фразеологічних одиницях дієслівного компонента: *I ground my teeth; he was grinding his teeth; let her grind her teeth then, etc.* Зміни можливі і в компонентах-прикметників, хоча вони зустрічаються рідше і привносять у фразеологічні одиниці додаткову експресивність: *You are the coolest cucumber I've ever met.* Таким чином, фразеологічні одиниці функціонально і семантично подібні речі, хоча формально і є словосполученнями.

Отже, фразеологічна одиниця являє собою немодельоване словосполучення, пов'язане семантичною єдністю. У промові така єдність не створюється, а відтворюється в готовому вигляді (не модельованому) і функціонує як єдиний член речення. Невеликі варіювання структури фразеологічної одиниці не впливають на ці основні її ознаки.

Незважаючи на свою немодельованість, фразеологічні одиниці досить чітко розподіляються за типами структур їх утворюють. Перш за все, це фразеологічні одиниці, за формою збігаються з відповідними вільними

словосполученнями (*take silk; break the ice, etc.*). Другу групу утворюють сурядні структури (*pick and choose; lick and promise; rain or shine; light to darkness; for love or money; by hook or by crook; etc.*). Третю групу складають фразеологічні одиниці з предикативне структурою (*as the matter stands; before you could say Jack Robinson; as the crow flies*). До неї примикають фразеологічні одиниці у формі наказового способу, що носять вигуківий характер (*Take it easy! Draw it mild! Bless my soul! Take your time; etc.*), А також одиниці компаративного характеру (*as dead as a door-nail; as mad as a hatter; etc.*). Дещо одноосібно стоять одновершинні структури, що складаються з одного повнозначного і одного або декількох службових слів (*behind the scenes; in the blood; for good*), і дієслівно - постпозитивні фразеологічні одиниці, що знаходяться на кордоні фразеологічного фонду (*to bear up; to give in; etc*

У відношенні обсягу фразеології вчені дотримуються різних точок зору. Це пояснюється винятковою складністю об'єкта дослідження та існуванням у мові ряду перехідних випадків, що знаходяться між класичними фразеологічними одиницями і вільними, або, як їх зараз частіше називають, змінними сполученнями слів. Велике значення має також, під яким кутом зору підходить вчений до класифікації фразеологічних одиниць.

Згідно запропонованої А.В. Куниним класифікації, фразеологічні одиниці утворюють дві основні групи відповідно до характеру їх функціонування в мовленні. Номінативні одиниці іменують предмети, явища, ознаки і можуть мати різну структуру (*a bitter pill to swallow; a wolf in sheep's clothing; a cock-and-bull story; to stir up a hornets 'nest; much cry and little wool; to call a spade a spade; etc.*). Номінативно-комунікативні фразеологічні одиниці виконують функції посилення мовлення та часто бувають, близькі до вигуків, незважаючи на різноманітність структурних типів (*as hell; birds of a feather; this cat won't jump; the fat's in the fire; etc.*) [14, 27]

Класифікація фразеологізмів з точки зору семантичної злитості їх компонентів належить академіку В.В. Виноградову. Як відомо, фразеологізми

виникають з вільного поєднання слів, яке вживаються в переносному значенні. Поступово переносність забувається, стирається, і поєднання стає стійким. В залежності від того, наскільки стираються номінативні значення компонентів фразеологізму, наскільки сильно в них переносне значення, В.В.Виноградов і ділить їх на три типи: «фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення» [9, 89]. Розглянемо ж ці типи фразеологічних одиниць стосовно до сучасної англійської мови.

Фразеологічні зрощення, або ідіоми - це абсолютно неподільні, нерозкладні стійкі поєднання, загальне значення яких не залежить від значення складових їх слів: *kick the bucket* (розм.) - загнутися, померти; простягнути ноги; *send smb. to Coventry* - бойкотувати кого-небудь, припинити спілкування з ким-небудь; *at bay* - загнаний, в безвихідному становищі; *be at smb. 's beck and call* - бути завжди готовим до послуг; бути на побігеньках; *to rain cats and dogs* - лити як з відра (про дощ); *be all thumbs* - бути незграбним, незграбним; *Kilkenny cats* - смертельні вороги [29, 54].

Фразеологічні зрощення виникли на базі переносних значень їх компонентів, але згодом ці переносні значення стали незрозумілі з точки зору сучасної мови. «Образність фразеологічних зрощень розкривається тільки історично» [19, 29]. Наприклад, слова *bay*, що означає глухий кут, *i beck* - помах руки є архаїзмами і ніде крім даного вище фразеологізму не вживаються. Або, наприклад, вираз *to be all thumbs* історично склалося з виразу *one's fingers are all thumbs*. Подібне спостерігаємо у фразеологізмах *Kilkenny cats* (яке, мабуть, сходить до легенди про запеклу боротьбу між містами *Kilkenny* і *Irishtown* в XVII столітті, що призвело до їх розорення) і *send smb. to Coventry* (в книзі Кларендона «*The History of the Great Rebellion and Civil Wars in England*» розповідається, що під час англійської революції в місті Ковентрі знаходилася в'язниця, в якій містилися засланці роялісти).

Таким чином, у фразеологічних зрощеннях втрачено зв'язок між прямим та переносним значеннями, переносне значення для них стало основним. Саме тому фразеологічні зрощення складно перекладати на інші мови.

Фразеологічні зрощення мають ряд характерних ознак:

- до їх складу можуть входити так звані некротизми - слова, які ніде, крім даного зрощення, не вживаються, і незрозумілі внаслідок цього з точки зору сучасної мови;

- до складу зрощень можуть входити архаїзми;
- вони синтаксично нерозкладні;
- у них неможлива в більшості випадків перестановка компонентів;
- вони характеризуються непроникністю - не допускають до свого складу додаткових слів.

Втрачаючи своє самостійне лексичне значення, «... слова, що входять в структуру фразеологічного зрощення, перетворюються в компоненти складної лексичної одиниці, яка наближається за значенням до окремого слова» [27, 12]. Тому багато фразеологічних зрощень синонімічні словами: *kick the bucket - to die*; *send smb. to Coventry - to ignore* і т.д. Але не варто забувати, що з точки зору стилістики фразеологічна одиниця і слово далекі один від одного.

Фразеологічні єдності - це такі стійкі поєднання слів, в яких за наявності загального переносного значення чітко зберігаються ознаки семантичної роздільності компонентів: *to spill the beans* - видати секрет; *to burn bridges* - спалювати мости; *to have other fish to fry* - мати справи важливіші; *to throw dust into smb. 's eyes* - заговорювати зуби; *to burn one's fingers* - обпектися на чому-небудь; *to throw mud at smb.* - Поливати брудом; *to be narrow in the shoulders* - не розуміти жартів; *to paint the devil blacker than he is* - згущувати фарби; *to put a spoke in smb.'s wheel* - вставляти палиці в колеса; *to hold one's cards close to one's chest* - тримати що-небудь в секреті, не розголошувати що-небудь, мовчати, тримати язик за зубами; *to gild refined gold* - золотити чисте золото, намагатися поліпшити, прикрасити небудь і без того досить хороший; *to paint*

the lily - підфарбувати колір лілії, намагатися поліпшити або прикрасити що-небудь не потребує в поліпшенні [15, 78].

Фразеологічні єдності дещо зближуються з фразеологічними зрощення своєю образністю, метафоричністю. Але на відміну від фразеологічних зрощень, де образний зміст розкривається тільки діахронічно, у фразеологічних єдностях образність, переносність усвідомлюються з точки зору сучасної мови. Недарма академік В.В. Виноградов вважає образність характерною ознакою тільки фразеологічних єдностей.

Зв'язок між компонентами фразеологічного єдності мотивована, виразно відчувається метафоризація. Для розуміння фразеологічної єдності необхідно його компоненти сприймати в переносному значенні. Наприклад, зміст виразу *make a mountain out of a molehill* - робити з мухи слона, тобто сильно перебільшувати що-небудь (буквально, робити гору з горбка норки крота), розкривається тільки в тому випадку, якщо слово *molehill* розглядати в значенні "щось незначне, маленьке", а слово *mountain* - "щось дуже велике". У складі фразеологічних єдностей немає слів, не зрозумілих з точки зору сучасної мови. Характерні ознаки фразеологічних єдностей:

- яскрава образність і впливає звідси можливість збігу з паралельно існуючими словосполученнями (*to throw dust into smb.'s eyes, to be narrow in the shoulders, to burn one's fingers, to burn bridges*);

- збереження семантики окремих компонентів (*to put a spoke in smb.'s wheel*);

- неможливість заміни одних компонентів іншими (*to hold one's cards close to one's chest*);

- емоційно-експресивна забарвленість грає вирішальну роль (*to throw dust into smb.'s eyes, to paint the devil blacker than he is*);

- здатність вступати в синонімічні відносини з окремими словами або іншими фразеологізмами (*to gild refined gold - to paint the lily*).

Фразеологічні сполучення - це усталені звороти, до складу яких входять слова і з вільним, і з фразеологічні пов'язаним значенням: *a bosom friend* - щирий друг, *a pitched battle* - запекла сутичка, *(to have) a narrow escape* - врятуватися дивом, *to frown one's eyebrows* - насупивши брови, *Adam's apple* - адамове яблуко, *a Sisyfean labor* - сізіфову працю, *rack one's brains* - ламати голову (посилено думати, згадувати), *to pay attention to smb.* - звернути на когось увагу, і т.д. [15, 97]

На відміну від фразеологічних зрощень і фразеологічних єдностей, що володіють цілісним нерозкладним значенням, «фразеологічні сполучення характеризуються смисловою розкладеністю». В цьому відношенні вони зближуються з вільними словосполученнями.

Характерні ознаки фразеологічних сполучень:

- в них допустима варіантність одного з компонентів (*a bosom friend* - щирий друг, *a bosom buddy* - нерозлучний приятель);

- можлива синонімічна заміна стрижневого слова (*a pitched battle* - запекла сутичка, *a fierce battle* - люта сутичка);

- можливе включення визначень (*he frowned his thick eyebrows*, він насупив густі брови);

- допустима перестановка компонентів (*a Sisyfean labor* - Сізіфова праця, *a labor of Sisyphus* - праця Сізіфа);

- обов'язково вільне вживання одного з компонентів і пов'язане вживання іншого (*a bosom friend* - щирий друг: нерозлучним не може бути ворог або хто-небудь інший).

Висування відтворюваності в якості основного ознаки фразеологізмів дозволило професору Н.М. Шанському розвинути далі класифікацію академіка В.В. Виноградова і виділити четвертий тип фразеологічних одиниць - так звані «фразеологічні вирази».

Фразеологічні вирази - це тільки обороти з буквальним значенням компонентів. До фразеологічних виразів відносяться такі стійкі в своєму складі

і вживанні фразеологічні звороти, які цілком складаються із слів з вільним номінативним значенням і семантично ділимими. Їх єдина особливість - відтворюваність: вони використовуються як готові мовні одиниці з постійним лексичним складом і певною семантикою [12, 29]

До складу фразеологічних виразів включають численні англійські прислів'я та приказки, які вживаються в прямому значенні, не мають образного сенсу: *live and learn* - вік живи, вік учись; *better untaught than ill taught* - краще бути невченим, ніж неправильно вченим; *many men, many mind* - скільки голів, стільки й умів; *easier said than done* - легше сказати, ніж зробити; *nothing is impossible to a willing heart* - хто хоче, той доб'ється [12, 27].

Як уже зазначалося вище, найбільш традиційним у вітчизняному мовознавстві є поділ фразеологічних одиниць на фразеологічні зрощення (або ідіоми у вузькому значенні), фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення. Додамо кілька характеристик інших елементів даної типології - фразеологічних єдностей та сполучень.

Фразеологічні єдності характеризуються образною мотивованістю значень складників. Проте, як і зрощення, вони являють собою неподільне ціле. На відміну від перших двох типів, третій тип класифікації В.В.Виноградова - фразеологічні сполучення - обов'язково мають у своєму складі вільні та фразеологічно зв'язані значення.

Пізніше М.Шанський доповнив цю класифікацію четвертим типом - фразеологічні вирази - це «речення з переосмисленим складом компонентів» [7, с. 644].

Н.Н. Амосова [8, 65], використовуючи контекстологічний аналіз, виділяє «два типи фразеологічних одиниць - фраземи й ідіоми. Фразема - це одиниця постійного контексту, у якій вказівний мінімум, потрібний для актуалізації певного значення слова, є єдино можливим, тобто постійним. Другий компонент є вказівним мінімумом для першого. Ідіоми, на відміну від фразем, - це одиниці постійного контексту, у яких вказівний мінімум і семантика одиниці

нормально складають тотожність, представлену лексичним складом словосполучення. Ідіоми характеризуються цілісністю значення».

Також Амосова виділила частковопрдикативні фразеологізми - це звороти, у яких наявний граматично провідний (головний) член - антецедент - та прдикативна одиниця, що залежить від нього.

На початку 60-х років ХХ ст. на зміну структурно-семантичній класифікації прийшла функціональна класифікація фразеологізмів. На основі функції фразеологічних одиниць вони були поділені на дві великі групи:

- 1) номінативні фразеологізми (виконують суто номінативну функцію);
- 2) номінативно-експресивні фразеологізми (крім номінативної, виконують ще й експресивну функцію, допомагаючи мовцеві висловити певні емоції, своє ставлення до ситуації тощо).

Перша група охоплює, по-перше, стійкі словосполучення, які мають семантичну цілісність номінації на основі власних лексичних значень компонентів. Також до неї належать словосполучення, створені на основі переносного значення одного з компонентів, та стійкі дієслівні сполучення.

Друга група містить семантично модифіковані фразеологізми зі структурою словосполучень та речень.

Укладач «Великого англо-російського фразеологічного словника» відомий вчений-германіст О.В. Кунін [9, 15] наводить класифікацію фразеологічних одиниць за походженням, яку, хоча вона розроблена на матеріалі англійської мови і є, з першого погляду, специфічною лише для цієї мови, успішно використовують і для класифікації іншомовних фразеологічних систем, тобто її також можна вважати універсальною. Він виділяє фразеологічні деривації, тобто утворення фразеологічних одиниць від інших фразеологічних одиниць, серед яких він розрізняє наступні прийоми:

- а) виокремлення фразеологічної одиниці зі складу вихідного фразеологізму: a hot potato частина виразу drop something like a hot potato;

б) утворення дієслівних фразеологічних одиниць від прислів'я з дієсловом в наказовому способі:

-strike while the iron is hot;

в) конверсія: a stab in the back від дієслівного фразеологізму to stab someone in the back;

г) утворення за аналогією: Aunt Thomasina за аналогією Uncle Tom;

д) за контрастом hell on earth антонімічне heaven on earth;

е) розгортання образу вихідного фразеологізму - to be nuts (to fall off one's nut);

ж) контамінація gild the lily від gild refined gold and paint the lily.

Другим способом формування фразеологізму, за Куніним, є утворення фразеологічної одиниці від перемінного словосполучення шляхом його змінення:

-through thick and thin (through thicket and thin wood).

Третя група включає фразеологізми-кальки: «утворення фразеологічної одиниці від іншомовного фразеологізму шляхом його калькування:

-it goes without saying від французького *cela va sans dire*».

Нарешті, четверта, остання група за Куніним, включає фразеологізми з літературних джерел (у такому випадку в етимологічних примітках зазначається «шекспірівське», «дікенсівське» тощо) [9, 15].

Існує також класифікація ідіом американського варіанту англійської мови О.Швейцера, згідно з якою розрізняються ідіоми-часткові американізми та ідіоми-повні американізми [10, 143-144].

У першому випадку загальноанглійське значення залишилося первинним, а американське є вторинним, таким, що розвинулося на основі першого (прикладом можуть бути фразеологічні звороти dark horse - «темна конячка, невідомий кінь на змаганнях» - «маловідомий кандидат на виборах» або roaring forties - «сорокові широти Атлантичного океану» - «центральний район Нью-Йорка»).

Повний американізм властивий лише американському варіанту англійської мови (to come right with a bang - блискуче пройти, мати великий успіх, big time - великий, значний, to be on the (water) wagon - обстоювати тверезий спосіб життя, не вживати алкогольних напоїв, lone wolf - людина, що діє самотійно, не шукаючи сторонньої допомоги).

На думку Галіни Грінь, американські фразеологічні одиниці «є мікросистемою, елементам якої властиві полісемія, складні антонімічні та синонімічні стосунки, належність до певних семантичних груп» [11, 13]. Ця ідея стає базисом її власної типології.

За її спостереженнями, полісемія американської фразеології розвивалася двома шляхами:

- розвиток багатозначності на базі загальноанглійської основи;
- ускладнення смислової структури фразеологізму в процесі його функціонування в американському варіанті англійської мови.

Більшість багатозначних фразеологічних одиниць мають два значення, які виникли внаслідок паралельних первісних метафоричних зрушень.

Це такі вирази, наприклад, як to face the music - 1) стійко переносити неприємності, спокійно зустрічати критику; 2) відповідати за скоєне (аналогічно рос. «расхлебывать кашу»).

Але серед них вирізняються також окремі одиниці, що мають більше трьох значень, наприклад: to come up to the chalk - 1) ставати на старт (спорт.); 2) бути на висоті, виконувати свої зобов'язання; 3) суворо дотримуватися правил, вимог; 4) енергійно діяти, бути у формі.

Спостереження показують, що не всі значення однаково поширені, не всі мають однакову валентність, проте усім їм властива та чи інша стилістична функція.

Багато фразеологічних одиниць утворюють синонімічні ряди. Наприклад, значенню «діяти прямо, вільно, відкрито» відповідають в американському варіанті англійської мови наступні фразеологізми:

-to come on a straight shoot - to come from the shoulder - to cut the string.

Найчастіше синоніми належать до різних сфер вживання. Так, багато синонімічних фразеологічних одиниць мають однакове значення: «бути п'яним»

Проте такі вирази, як “to bend (to crook, tip) one's elbow (little finger)”; “to feel no pain; to have snakes in one's boots”; “to have one's pots on”; “to dip the bill (beak)”; “to whoop things up”; “to have a bun on”; “to hit the big spots”; “to carry a (heavy) load”; “to get a can on”; “to hit the bottle (sauce, booze, red eye)” належать до розмовного стилю.

Фразеологізм “to be on a bender” є вульгаризмом. А таку фразеологічну одиницю, як “to get (have, have taken) one's load”, авторка класифікації відносить до діалектизмів або американського сленгу [11, 20].

Дослідниця також наводить численні приклади складних синонімічних рядів, де кожен фразеологізм має декілька значень, кожне з яких утворює власний синонімічний зв'язок з подібними значеннями інших фразеологізмів.

Наступний тип зв'язку, який утворюють фразеологічні одиниці, - це антонімія. Дослідження, виконані Альохіною А.І. та Грінь Г.С. [11, 30], показують, що антонімія фразеології американського варіанту англійської мови є менш розвинутою, аніж синонімія, проте вона існує і має певні закономірності. Більшість з фразеологічних одиниць, що перебувають у відношеннях антонімії між собою, є однозначними. Так, антонімами є, наприклад:

-to spill the beans (розбавтати, роздзвонити секрет усім) - to button up (one's) lip (зберегти таємницю);

-to lay down (to bury) the hatchet (the tomahawk)(встановити мир, припинити ворожнечу) - to take up the tomahawk (розпочати війну проти когось);

-to keep one's shirt on (бути спокійним, зберігати рівновагу) - to go up in the air (нервувати, дратуватися).

Існує, також, невелика група багатозначних фразеологічних одиниць, які мають антонім для одного чи більше своїх значень. Так, наприклад, фразеологізм *to sit on one's hands* має для першого свого значення «зустрічати скупими оплесками» два антоніми “*to get (give) a big (good) hand*”, “*to bring down the house*” (викликати овацію, гучні оплески), а для другого «нічого не робити, байдикувати» наводиться наступний антонім “*to come up to the chalk*”, який лише другим своїм значенням є антонімічним до вищенаведеного.

Згідно з класифікацією фразеологічних одиниць американського варіанту англійської мови Г.С.Грінь [11, 36-41], виділяються наступні семантичні групи фразеологізмів.

Семантична група «говоріння»:

to tell the world - «розповісти усьому світу; категорично стверджувати»;

-*to talk wet* - «розповідати нісенітницю»;

-*to swap lies* - «пліткувати» [11, 36].

Семантична група «дружні стосунки»:

-*to stay until the last dog is hung* - «залишатися поруч до кінця»

-*to take a shine to smb. (smth.)* - «відчути симпатію, сподобатися»

-*to die dog for smb.* - «бути абсолютно відданим комусь, готовим померти за когось» [11, 36].

Семантична група «пересування»:

-*to show leg* - «втекти»

-*to take the airline* - «піти найкоротшим шляхом»

--*to burn one's road* - «швидко їхати» [11, 37].

Семантична група «волевиявлення»:

-*to beat smb. out of one's track* - «примусити когось змінити свій план дій»

-*to have the say* - «керувати, командувати» [11, 37].

Семантична група «намір»:

-*to go back on one's track* - «відмовитися від своїх намірів»;

-to salt the cow to catch the calf - «досягти мети кружним шляхом, манівцями» [11, 37-38].

Семантична група «почуття», яка, у свою чергу, розподіляється на підгрупи:

а) «занепокоєння»

-to cause a headache - «викликати занепокоєння, примусити поміркувати, потребувати великих зусиль»

б) «бажання»

-to hitch one's wagon to a star - «бути амбіційним»

в) «страждання, терпіння, туга»

-to have no kick left (in) - «бути без сил, не в змозі більше терпіти»

-to get oneself into a spot - «доскочити лиха, опинитися у скрутному становищі» [11, 38].

Семантична група «радість, задоволення, успіх»:

-to run away with a show - «мати великий успіх»;

-to be hitting on all four (six) cylinders - «бути у чудовій формі»;

-to run one's face - «досягти успіху завдяки привабливій зовнішності, приємним манерам» [11, 38-39].

Семантична група «недружелюбність, ворожість, жорстоке ставлення»:

-to give smb the ha, ha - «висміяти когось»;

-to get one's hammer out - «ставитися з ворожістю» [11, 39].

Семантична група «інтелектуальна діяльність»:

-to have a cylinder missing - «неповна розуму; дивак, божевільний»;

-to get on to the ropes - «детально дізнаватися про обставини справи»;

-to put smb. wise to smth. - «навчити когось ума-розуму; відкрити очі комусь на щось» [11, 39].

Семантична група «смерть»:

-to go home in a box - «померти або бути вбитим»;

-to cross (go over) the Great Divide - «піти з життя, померти» [11, 40].

Семантична група «гнів, роздратування, помста»:

- to hit the ceiling - «розгніватися до нестями»;
- to get someone's Indian up (sl.) - «роздратувати когось»;
- to have it in for (coll.) - «бажати помсти» [11, 40].

Семантична група «брехня, безчестя»:

- to put up a job on smb. - «розіграти, надурити когось»;
- to hang the landlady (sl.) - «з'їхати вночі з квартири, нічого не сплативши»;
- to feel smb. on soft corn (sl.) - «говорити компліменти комусь» [11, 40-41].

Кілька класифікацій фразеологізмів наводять британські дослідники Дж.Сейдл та У.Макморді у передмові до своєї лексикографічної праці “English idioms and how to use them”, зокрема за походженням ідіоматичної одиниці та за критерієм повної/неповної фіксованості. Отже, за етимологічним показником ідіоми бувають:

- біблійні та літературні (“to kill the fatted calf”, “to turn the other cheek”, “the apple of one's eye” - Biblical sources, “the green-eyed monster” - Shakespeare);

- побутові (to make a clean sweep of something, to hit the nail on the head);

- сільськогосподарчі (to go to seed, to put one's hand to the plough, to lead someone up the garden path);

- кулінарні (to eat humble pie, out of the frying-pan into the fire, to be in the soup);

- військові (to cross swords with someone, to fight a pitched battle, to fight a losing/winning battle);

- морехідні (when one's ship comes home, to be in the same boat as someone, to be in deep waters, to sail under false colours);

- анімалістичного походження (to play cat and mouse with someone, to kill two birds with one stone, to be top dog, a pretty kettle of fish);

- з колірним компонентом (to beat someone black and blue, to have green fingers, to be in the pink);

-з компонентами на позначення частин тіла (to pull someone's leg, to lose heart, to get something off one's chest, to twist someone round one's little finger) [2, 5].

Ми вважаємо останні два пункти класифікації безумовно цікавими, проте дещо логічно неузгодженими з класифікаційною базою - етимологією ідіоматичних одиниць. Адже, називаючи компоненти ідіоми, ми говоримо про структурну, а не етимологічну класифікацією. Отже, доречніше, на наш погляд, було б називати цю типологію структурно-етимологічною.

Дж.Сейдл та У.Макморді зазначають також, що існують ідіоми, які не можна змінювати зовсім (fixed idioms); існують також такі, що є фіксованими у окремих частинах, а в інших словосполучення є вільним; нарешті, виділяють третю групу ідіоматичних одиниць, які дозволяють лише окремі зміни у своїх нефіксованих частинах.

Так, до першої групи належить ідіоматична одиниця to give someone the cold shoulder, у складі якої неможливі ані лексичні (to give someone the 'cold' or 'warm shoulder), ані морфологічні зміни - артикль, керування тощо (to give someone 'a' cold shoulder to give a cold shoulder to someone).

До другої групи ідіоматичних одиниць належить to make a clean breast of it (to tell truth about it), у якій можливі зміни часу дієслова.

До третьої групи, в якій дозволяються обмежені зміни у нефіксованій частині належать такі ідіоми, як to have/to take/to enjoy forty winks, to keep a sharp/careful/watchful/professional eye on someone.

Існують також інші класифікації фразеологізмів. Так, за синтаксичною функцією фразеологізми поділяють на організовані за моделями словосполучення, простого і складного речення.

Фразеологічні одиниці розрізняються також за співвіднесенням опорного слова фразеологічних зворотів із певним граматичним класом слів (іменникові, ад'єктивні, дієслівні тощо), за способом створення конотації, за способом

семантичних перенесень при формуванні значення фразеологічних одиниць (метонімічні, метафоричні, гіперболічні, компаративні і т.ін.).

На сьогодні фразеологія є таким перспективним і розвинутим напрямом мовознавства, що майже кожен дослідник має можливість запропонувати свою власну типологію або вдосконалити класифікацію, розроблену іншими вченими до нього, з огляду на потреби свого власного дослідження.

1.3 Поняття про ідіоми в сучасному мовознавстві

Термін «ідіома» походить від давньогрецького слова «ιδίωμα», що означає «особливість, своєрідність». Виділяються два основні погляди на ідіоматичні одиниці - так звані «широкий підхід» та «вузький підхід» до ідіом.

Згідно з останнім, ідіомами вважається лише такі «стійкі словосполучення, семантика яких не виводиться зі значень її складників, а інтегрована ними формально; виникає внаслідок втрати мотиваційних відношень» [1, 173].

У вітчизняному мовознавстві протягом довгого часу існувала традиція називати ідіоми «фразеологічними зрощеннями», за термінологією відомого радянського мовознавця акад. В.В. Виноградова, який розподілив фразеологічні одиниці на фразеологічні зрощення (або ідіоми у вузькому значенні), фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення.

На думку В.В. Виноградова, фразеологічні зрощення характеризуються немотивованістю складу зворотів (тобто з суми складових таких фразеологічних одиниць неможливо дізнатися про загальний зміст одиниці) та абсолютною семантичною єдністю компонентів. Серед фразеологічних зрощень виділяють наступні підтипи:

1) Фразеологічні зрощення, у складі яких є так звані «слова-некротизми» (лексичні архаїзми, історизми та інші лексеми, що вийшли з ужитку мовлення). Наприклад, англійська ідіома “to buy a pig in a poke” на позначення невігідного

та невдалого придбання чогось, що не було уважно розглянуто передусім (порівн. укр. ідіому «купувати kota в мішку».

Лексема *a roke* позначає «мішок» і є архаїзмом (сучасний синонім “*sack*”), який в сучасній англійській мові вживається лише у вищезгаданій ідіоматичній одиниці. Тобто ми бачимо випадок, коли лексема продовжує жити значно довше у межах ідіоматичного словосполучення, аніж у вільному словосполученні чи ізольовано.

2) Фразеологічні зрощення, що містять граматичні архаїзми, які є синтаксично неподільним цілим.

Дж.Сейдл і У.Макморді зазначають, зокрема: “The way in which the words are put together is often odd, illogical or even grammatically incorrect” [2, 4].

Так, ідіома *I am good friends with him* (“ми з ним добрі друзі») є, з точки зору граматичної структури, неправильною та нелогічною. Займенник *I* стоїть в однині, проте форма *I am a good friend with him* є неможливою, хоча значно більш логічною. Можливою є форма *I am good friend of his*, але вона не є ідіоматичною одиницею.

3) Фразеологічні зрощення, що стали нерозкладними як лексично, так і семантично, наприклад:

to be born with the silver spoon in one's mouth;

to go through thick and thin.

4) Фразеологічні зрощення, котрі являють собою таку семантичну єдність, що лексичні значення компонентів зовсім неважливі для розуміння цілого [3, 144].

Прикладами подібних одиниць в англійській мові можуть бути:

-to bring the house down;

-to take it out on someone.

Багато в чому подібним до вітчизняного розуміння феномену ідіоматичної одиниці є визначення Сейдл-Макморді, які наголошують на відмінності семантики ідіоми від семантики її складників: “We can say that an

idiom is a number of words which, taken together, mean something different from the individual words of the idiom when they stand alone” [2, 4].

Проте, слід зазначити, що в британському та американському мовознавстві більшу популярність має «широкий підхід» до проблеми ідіоми. До складу ідіом західні лінгвісти відносять не лише фразеологізми усіх типів, а навіть і паремії - приказки, прислів'я, крилаті вислови, цитати тощо.

Так, Ричард Спієрс у передмові до «Словника американських ідіом» пояснює вибірку одиниць для даного видання наступним чином: «Every language has phrases or sentences that cannot be translated literally. Many cliches, proverbs, slang phrases, phrasal verbs, and common sayings offer this kind of problem. A phrase or sentence of this type is usually said to be idiomatic. This Dictionary is a collection of the idiomatic phrases and sentences that occur frequently in American English» [4, 7].

Тобто ми бачимо значне розширення поняття «ідіоми» порівняно з розумінням В.Виноградова: адже до складу ідіом віднесені не лише словосполучення, а й речення (sentences) різного характеру: кліше, прислів'я, сленгові фрази, мовленнєві штампи (common sayings), які об'єднує одна спільна риса: їхня ідіоматичність.

Подібним чином укладено більшість з інших оригінальних словників та довідників ідіом англійської мови Укладач іншого популярного словника ідіом британського варіанту англійської мови Вільям Колінз, зокрема, зазначає: «Вивчаючи ідіоми, завжди стикаєшся з двома найголовнішими проблемами. Перша - проблема походження.

Як зауважує Піарсел Сміт, навіть фахівці не в змозі чітко і впевнено пояснити значення численних ідіоматичних виразів. По-друге, існує проблема зв'язку між походженням та поточним використанням. Часто стає необхідним, вивчаючи ідіому, наявне значення якої зрозуміло і широким загалом використовується правильно, визнати, що зв'язок між походженням та значенням не є відомим» [5, 11].

У своїй передмові до словника Дж.Сейдл та У.Макморді “English idioms and how to use them” (1983) проф. Меднікова зазначає: «Слово «ідіома» не є однозначним. Ним називають і особливу фразеологічну одиницю, що має ярко виражені стилістичні особливості (власно ідіоми) та інші види фразеологічних одиниць.

Ось чому Дженіфер Сейдл та У.Макморді, розуміючи слово ідіома у всій системі його значень, включили до складу посібника все те, що, на їхню думку, може вважатися специфічно англійським і те, що необхідно знати тим, хто вивчає англійську мову як іноземну.

Радянська лінгвістика, яка досягла великих успіхів у своєму теоретичному розвитку, інакше розглядає проблеми класифікації фразеологічних одиниць. Наше мовлення, коли ми розмовляємо, є ідіоматичним в тому сенсі, коли ми користуємося характерними для нашої мови виразами та зворотами, що демонструють у своєму синтаксичному та семантичному складі її специфіку» [6, 5].

В нашій роботі ми будемо використовувати термін «ідіома» або «ідіоматична одиниця», маючи на увазі фразеологічну одиницю мови, для якої характерна стійкість, відтворюваність та немотивованість значення, тобто зміст якої не дорівнює сумі значень слів-складників.

1.4 Місце ідіом в системі фразеологічних одиниць мови

Як можна зрозуміти з викладеного вище, сфера фразеології усвідомлюється по-різному у різних теоретичних концепціях. Проте більшість дослідників сходяться в тому, що фразеологізми повинні характеризуватися трьома найважливішими параметрами: неоднослівністю, стійкістю та ідіоматичністю.

Перший з цих параметрів можна вважати єдиним відносно ясним та операційним поняттям, хоча й тут виникають проблеми, пов'язані з наявністю

або відсутністю в тій чи іншій мові орфографічної традиції, розрізненням слів і словосполучень, слів и речень в даному морфологічному типі мови тощо.

Категорія стійкості є вже менш визначеною, але найбільші запитання викликає поняття ідіоматичності. В найбільш загальному розумінні ідіоматичність позначає «властивість мовних одиниць формувати цілісне значення не із суми значень її складників або незалежно від них» [1, 173] Фразеологія виявляється лише одним з проявів ідіоматичності.

Розглянемо фактори, які можна розглядати як причину стійкості ідіоматичних одиниць. Вочевидь, достеменно виявити справжні причини формування стійких зворотів тільки в рамках лінгвістики неможливо, адже найчастіше причини стійкості носять екстралінгвістичний характер.

Тут може виявитися важливою культурна значущість вихідного тексту (пор. численні ідіоми-біблеїзми, ідіоми літературного походження з відомих художніх творів, зокрема, з творів В. Шекспіра в англійській мові); підвищення престижності та/або поширення сфери функціонування певних фахових мов або жаргонів (поширення сленгізмів через розмовне мовлення та ЗМІ до художньої літератури). культурно-історичний контекст (так, за даними А.Швейцера, внаслідок контактів з представниками інших народів протягом колонізації Північної Америки, в американському варіанті англійської мови опинилися ідіоми не лише британського, а й індіанського, французького, голандського, німецького та іспанського походження [10, 36-37]). Втім, багато з причин узуалізації залишаються незрозумілими.

Роль власно лінгвістичних факторів узуалізації, вочевидь, є невеликою, однак суто лінгвістичні особливості мовних виразів, що сприяють узуалізації, безсумнівно, існують. Можна впевнено вказати лише один з них - ускладненість форми. Найчастіше - це рима, пор. укр. «не сіло, не впало», «часто-густо», «попав на ліки - пропав навіки», «ні сват ні брат»; англ. “high and dry”, “by hook or by crook”, “at sixes and sevens”.

До цього ж типу ідіоматичних утворень належить також подвоєння основи на зразок: «вік вікувати», «дурень дурнем», “in bag and baggage”. До числа прийомів ускладнення форми належать також алітерації (характерні для германських мов), асонанси тощо. Зокрема, В.Колінз зазначає: “Sometimes a dominating factor in the formation or the popularity of an idiom must have been a desire for euphony, alliteration, rhyme, repetition” [5].

Зауважимо, що в сучасній лінгвістиці поняття «ідіоматичності» пов'язується не лише з фразеологією. Ідіоматичність проявляє себе також у морфології та синтаксисі.

Так, у словотворі ідіоматичність представлена простим чи складним словом, формальні складники якого не беруть участі у формуванні його семантики. Такі слова характеризуються умовною мотивацією (псевдомотивацією).

Причинами такої ідіоматичності значення є формальні зміни, утрата значень слів-мотиваторів або їхнє переосмислення, руйнування первісного образу, покладеного в основу творення слова, невірне калькування, ефективність вибору мотиваторів, які є випадковими, що надає слову особливої експресивності й увиразнює мовлення. У синтаксисі ідіоматичність розглядається на підставі фразеологізованих неподільних речень [1, 173-174].

Слід додати, що статус ідіом як складової частини фразеологічної системи ніколи не було поставлено під сумнів, на відміну від прислів'їв, приказок, крилатих слів, яким багато вчених відмовляють у приналежності до фразеології, вважаючи, що подібні одиниці утворюють так званий пареміологічний фонд, який є предметом дослідження специфічної маргінальної наукової галузі - пареміології, яка корелює з лінгвістикою та фольклористикою, або так званих кліше, чи мовних штампів, на зразок «добрий день», «шановне товариство» тощо.

Звернемо увагу також на величезний лінгвокультурознавчий потенціал фразеології, адже саме в ідіоматичних одиницях мови відбито багатовікову історію народу, своєрідність його культури та побуту.

Внаслідок того, що в ідіоматичних виразах чітко відображається національний характер народу, їхнє активне засвоєння необхідно кожному, хто вивчає мову. Також необхідно розвивати вміння коректно вживати ідіоми в мовленні, правильно відчувуючи їхній стилістичний реєстр - чи належать вони до просторіччя, або вульгаризмів, канцеляризмів або книжкового стилю.

“One of the main difficulty is that the learner doesn't know in which situations it is correct to use an idiom. The expression marked formal are found in written more than in spoken English and are used to show a distant relationship between the speakers. Such expressions would be used for example when making a formal speech to a large audience. Expressions marked 'informal' are used in everyday spoken English and in personal letters. Slang expressions are used in very informal situations between good friends. Learners should not make frequent use of slang expressions as they usually - but unexpectedly - become out-of-date and sound strange. It is advisable to concentrate on the expressions that are marked informal and on the unmarked expressions which are neutral in style and can be used in any situation.[...] Mastery of idiom comes only slowly, through careful study and observation, through practice and experience, but remember: 'practice makes perfect' and 'all things are difficult before they are easy' [2, 8].

Автори також зазначають, що нові ідеї можуть бути вираженими не тільки окремими лексемами-неологізмами, але також і комбінацією двох-трьох слів, наприклад: відомі слова *wage* і *to freeze*, але ідея а *wage-freeze* прийшла в мову лише на початку вісімдесятих років минулого століття. *To freeze wages* - інший вираз, що прийшов з британської політики та економіки та означає «зупинити зростання заробітної плати». Подібну ідею передають усталені вирази *to freeze prices* та *a price-freezer* [2, 2].

Отже, ідіоматичні одиниці, або фразеологічні зрощення складають ядро фразеологічного фонду будь -якої мови. Вони не тільки містять у собі історико-культурну інформацію, а й відображують динаміку розвитку мови.

Висновки до 1 розділу

У ході дослідження зроблена спроба надати оцінку сучасному стану наукових досліджень в галузі ідіоматики. Зазначається, що у вітчизняній лінгвістиці мовознавці є здебільшого послідовниками так званого «вузького» розуміння ідіоматичних одиниць, згідно з традиціями, започаткованими радянським вченим В.Виноградовим, в той час, як їхні британські та американські колеги віддають перевагу «широкому» підходу, вносячи до складу ідіом такі одиниці, як приказки, прислів'я, крилаті вирази, які за вітчизняними науковими традиціями прийнято вважати предметом вивчення фольклористики, або пареміології.

Крім класифікації В.Виноградова - М.Шанського [1, 644], розглянуто також низку типологій ідіоматичних одиниць, зокрема: типологія Н.Амосової [8, 65], О.Куніна [9, 15], також дуже цікава та змістовна семантична класифікація Г.Грінь [11, 36-41], яка розподіляє дієслівні фразеологічні одиниці американського варіанту англійської мови за семантичною ознакою. Серед класифікацій, пропонованих зарубіжними дослідниками, особливий інтерес становлять класифікації ідіом британських лексикологів Дж.Сейдл та У.Макморді за походженням, а також за критеріями повної/неповної фіксованості.

Були розглянуті питання про поняття фразеології і фразеологічних одиниць, напрямки їх дослідження, класифікації фразеологічних одиниць та їх характерні ознаки, а також внутрішня форма фразеологізмів, що дозволяє зробити висновки, що фразеологія - надзвичайно складне явище, вивчення якого потребує свого методу дослідження, а також використання даних інших наук: лексикології, граматики, стилістики, фонетики, історії мови, історії, філософії, логіки і країнознавства.

Фразеологія збагачує лексикологію інформацією про зміни, яким піддаються слова у складі фразеологічних одиниць, а лексичну стилістику -

даними про узуальні та okazіональні стилістичні особливості фразеологізмів, а також дає додаткову інформацію в багато розділів загального мовознавства. Аналіз фразеологічного матеріалу дуже важливий для лінгвокраїнознавства.

Внутрішня форма фразеологізмів спрямована на відтворення деякої істотного зв'язку для мети вторинної номінації або передачі системи зв'язків, вона також сприяє виникненню у свідомості асоціативних зв'язків.

Отже, внутрішня форма - явище багатогранне, що впливає з духу народу або національної духовної сили. Розглянуто також феномен «ідіоматичності» як такий, що визначає місце ідіом в системі фразеологічних одиниць мови як її ядро, або ключова складова.

РОЗДІЛ 2.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ІДИОМ

2.1 Адекватність та еквівалентність перекладу

Переклад як термін має полісемантичну природу, його найбільш розповсюджене і здебільшого узагальнююче значення пов'язують з процесом передачі значення/змісту слова, групи слів, речення або уривку з мови оригіналу на мову перекладу.

Поняття «переклад» можна визначити наступним чином : заміна текстового матеріалу однієї мови (мови оригіналу) еквівалентним текстовим матеріалом іншої мови (мови перекладу). Головною метою будь – якого перекладу – є досягнення адекватності.

Адекватність – це вичерпна передача смислового змісту оригіналу і повна функціонально – стилістична відповідність йому. На думку Л.С. Бархударова, текст перекладу ніколи не може бути повним та абсолютним еквівалентом тексту оригіналу. Схожої ж думки дотримується і Ю. Найда, за словами якої намагання досягти еквівалентності може призвести до значного відходу від оригіналу. Терміни «адекватність» і «еквівалентність» дещо відрізняються один від одного при перекладі будь-якого тексту і мають нормативно оціночний характер, але є у них і відмінна риса.

Адекватність – це співвідношення вихідного та кінцевого текстів, при якому враховується мета перекладу. Переклад тексту можна вважати адекватним, якщо хоча б одна з двох умов збережена: правильно перекладені усі терміни та їх сполучення; переклад є зрозумілим для спеціаліста і в нього немає до перекладача ніяких питань і зауважень.

Адекватний переклад – відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови. Адекватний переклад враховує і змістову, і

прагматичну еквівалентність, не порушуючи при цьому ніяких норм, є точним і без усіляких неприпустимих перекручень. Оскільки адекватний переклад має оціночний характер, то варто розглянути таке поняття як повноцінність перекладу. Повноцінність перекладу полягає в передачі для вихідного тексту співвідношення змісту і форми шляхом відтворення особливостей останньої (якщо це можливо за мовними умовами) або створення функціональних відповідників цих особливостей. Повноцінний переклад передбачає рівновагу між цілим та окремим і визначає специфіку твору (змісту і форми). Дослівна передача окремо взятих елементів не означає ще повноцінної передачі цілого, оскільки останнє не є звичайною сумою цих елементів, а являє собою певну систему. Таке визначення адекватності можна вважати справедливим і на нашому етапі розвитку теорії перекладу.

Одним з головних завдань перекладача є створення адекватного перекладу. За теорією Н. Складчикової існує чотири параметри адекватності перекладу: параметр адекватності передачі семантичної інформації; параметр адекватності передачі емоційно-оціночної інформації; параметр адекватності передачі експресивної інформації; параметр адекватності передачі естетичної інформації.

Якщо семантична основа образу оригіналу передана точно, то результатом є адекватний мовний образ на мові перекладу та його адекватний смисловий зміст, який здійснює номінативну функцію образу. Розглядаючи проблему передачі за допомогою перекладу експресивної інформації, треба зауважити, що якась доля переносного вживання слів в англійській і російській мовах співпадає за силою експресії, що не залежить від типу лексичної трансформації, яка була вжита для збереження семантичної основи образного засобу.

Переклад – це відтворення оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми, яка досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу в характерній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній

основі. Шлях до досягнення такої єдності не лежить через встановлення формальних відповідників. Співставлення засобів різних мов, навіть найбільш віддалених, можливе лише шляхом співставлення функцій, які виконують різні мовні засоби. Звідси точність перекладу полягає у функціональній, а не формальній відповідності оригіналу. Зокрема, це положення вимагає пояснення на конкретному прикладі.

У кожній мові існують свої граматичні, лексичні та стилістичні норми, дійсні тільки для даної мови. При переході до вираження думки на іншій мові необхідно знайти такі засоби і, в першу чергу, такі граматичні форми, які б так само відповідали змісту, так само зливалися б з ним, як зливається із своїм змістом форма оригіналу.

Наприклад, типова для англомовних метеорологічних зведень: *Mist covered a calm sea in the Straits of Dover yesterday*. Недосвідчений перекладач скоріше всього збереже і синтаксичну конструкцію, і порядок слів оригіналу: *Туман покривав спокійне море в протоці Па-де-Кале*. Однак такий переклад навряд чи буде сприйматися читачем як метеозведення.

Структура цього англійського речення різко відрізняється від прийнятого в таких випадках оформлення думки в українській мові. Необхідно знайти в українській мові таку форму, яка б відповідала змісту, складала з ним повну єдність. Для українського метеорологічного зведення набагато звичнішим є використання у цьому випадку двох самостійних речень: *Вчора над протокою Па-де-Кале стояв туман. Море було спокійним*. Хоча на перший погляд такий переклад може здатися «вільним», однак не тільки за змістом, але й за стилем він повністю відповідає оригіналу. Саме в такому перекладі відтворюється єдність змісту та форми і такий переклад називають адекватним.

Варто відзначити, що поняття адекватності перекладу тлумачиться надто дослівно. Оскільки слово «адекватний» має значення «однаковий, тотожний», то терміну «адекватність» взагалі почали уникати, вживаючи замість нього термін «еквівалентність», тобто «рівнозначність». В обох випадках йдеться про

одне і те ж – ступінь відповідності текстів – оригінального і перекладного, які в ідеалі мають бути тотожними, але на практиці цього майже не досягається. Як адекватність, так і еквівалентність перекладу ніколи не бувають повними.

Проблема оцінки якості перекладу не може обійтися без певного мірила. Оскільки переклад, як і будь-яка інша діяльність, має багатосторонній характер, його часом й оцінюють з різних точок зору. Зокрема, Ю. Найда запропонував розрізняти формальну і динамічну еквівалентність перекладу. Формальна еквівалентність – коли перекладач прагне відтворити повідомлення якомога ближче до форми й змісту оригіналу, передаючи максимально точно його загальну структуру й окремі її складові елементи. Щодо динамічної еквівалентності, то у цьому випадку перекладач ставить за мету створення між перекладеним текстом та його читачем такого самого зв'язку, який існував між оригінальним текстом і його читачем – носієм мови.

Такий тип перекладу особливо цінує повну природність засобів вираження, які часом відбираються так, щоб, сприймаючи текст, читач взагалі не виходив за межі власного культурного контексту, що, в свою чергу надає другорядного значення відтворенню структурно-формального аспекту оригіналу.

Отже, еквівалентність означає відношення між вихідним та кінцевим текстами, які виконують аналогічні комунікативні функції в різних культурах. Відомий лінгвіст Г. Мірам наводить загальноприйнятну класифікацію типів еквівалентності: синтаксичну, семантичну (компонентна і денотативна) та прагматичну еквівалентність.

Еквівалентність виступає в якості основи комунікативної рівноцінності, наявність якої і робить текст перекладом. Під поняттям еквівалентності перекладу розуміють передачу в перекладі змісту оригіналу, який розглядається як сукупність інформації, яка міститься в тексті, включаючи емотивні, стилістичні, образні, естетичні функції мовних одиниць. Таким чином, еквівалентність – поняття ширше, ніж «точність перекладу», під яким зазвичай

розуміють лише збереження «предметно – логічного змісту» оригіналу. Іншими словами, норма еквівалентності означає вимогу максимальної орієнтованості на оригінал.

Поняття еквівалентність – о дне з головних завдань перекладача, що полягає в максимально повній передачі змісту оригіналу, і, як правило, фактична спільність змісту оригіналу і перекладу дуже значна.

Під еквівалентністю, у теорії перекладу слід розуміти збереження відносної рівності змістовної, змістової, семантичної, стилістичної і функціонально – комунікативної інформації, що міститься в оригіналі і перекладі. Варто особливо підкреслити, що еквівалентність оригіналу і перекладу – це насамперед спільність розуміння інформації, що міститься в тексті, включаючи й ту, що впливає не тільки на розум, але і на почуття реципієнта і яка не тільки експліцитно виражена в тексті, але й імпліцитно віднесена до підтексту. Еквівалентність перекладу залежить також від ситуації породження тексту оригіналу і його відтворення в мові перекладу.

Головне в будь-якому перекладі – це передача змістової інформації тексту. Всі інші її види й характеристики: функціональні, стилістичні (емоційні), стильові, соціолокальні та ін. не можуть бути передані без відтворення змістової інформації, а саме: весь інший зміст компонентів повідомлення нашаровується на змістову інформацію, витягується з неї, підказується нею, трансформується в образні асоціації і т.п. Таким чином, завдання перекладача полягає в максимально повній передачі змісту оригіналу.

Отже, поняття адекватність поєднує передачу стилістичних і експресивних відтінків оригіналу, а еквівалентність орієнтована на відповідність створюваного в результаті міжмовної комунікації тексту визначеним параметрам, що задаються оригіналам. Іншими словами, еквівалентність – це відношення результатів двох комунікативних актів-первинного і вторинного, а також завжди у відомій мірі націлена на ідеальний еталон; має на увазі вичерпну передачу змісту оригіналу на всіх семіотичних

рівнях і в повному обсязі його функцій, чи стосовно до того чи іншого семіотичного рівня. Тобто вимога еквівалентності носить максимальний характер або стосовно тексту в цілому, або стосовно його окремих аспектів.

2.2 Засоби перекладу англійських ідіом

Однією з основних особливостей фразеологічних одиниць, яка відрізняє їх від вільних словосполучень, є ідіоматичність. Саме через цю характеристику загальне значення фразеологізму не дорівнює сумарному значенню його компонентів, часто це значення не має нічого спільного із значеннями слів, які входять до нього: *to show white feather* – бути боягузом.

У фразеологізмах часто міститься метафоричний елемент, тому їх не можна перекладати дослівно, оскільки у багатьох випадках вони мають явно виражене національне забарвлення. Це все та ряд інших факторів призводить до того, що фразеологічні одиниці часто не мають абсолютних відповідників в іншій мові. А складність перекладу полягає у тому, що перекладач повинен уміти підшукати відповідний український варіант.

В. В. Виноградов виділив три типи фразеологізмів:

1. Фразеологічні зрощення або ідіоми – немотивовані одиниці, які виступають як еквіваленти слів: *to go between* (бути посередником), *a quiet wedding* (негучне весілля), *to be dead with cold* (промерзнути до кісток).

2. Фразеологічні єдності – мотивовані одиниці з єдиним цілісним значенням, яке виникає із злиття значень лексичних компонентів: *horn of plenty* (повна чаша), *to rise to the occasion* (бути на висоті), *to do somebody proud* (надавати честь комусь).

3. Фразеологічні сполучення – звороти, в яких у одного з компонентів фразеологічно пов'язане значення, яке виявляється лише у зв'язку з чітко визначеним колом понять та їх мовних значень. Наприклад: набирати страху, давитися зі сміху [1, 67].

До трьох типів фразеологічних одиниць Н. М. Шанський [6, 143] додав ще один – фразеологічні вирази: To share one's last shirt with somebody – поділитися останньою сорочкою. If you run after two hares, you will catch neither – якщо поженешся за двома зайцями, жодного не спіймаєш.

Підсумовуючи вищесказане, подамо основні способи перекладу фразеологічних одиниць:

1. Найкращий спосіб – передати фразеологізм фразеологізмом. Це є можливим тоді, коли англійська та українська мови запозичили фразеологічний зворот з інших мов (найчастіше класичних): Strike while the iron is hot. – Куй залізо, поки гаряче;

2. Переклад фразеологічним аналогом, тобто використання в українській мові фразеологічних одиниць, які мають те саме значення, але які побудовані на іншому образі. При такому перекладі слід враховувати, що український образ повинен бути нейтральним щодо національного забарвлення: Can the leopard change his spots? – Природу не виправиш. Горбатого могила справить.

Фразеологічні еквіваленти також поділяються на дві групи: повні еквіваленти та часткові еквіваленти. Багато фразеологізмів взагалі не мають еквівалентів у інших мовах. Ми можемо перекладати такі фразеологізми за допомогою калькування або описового перекладу.

При перекладі калькою (тобто спробою скопіювати англійський образ і створити свою фразеологічну одиницю) варто пам'ятати, що образ повинен бути зрозумілим, метафоричне, переносне значення повинно виходити з прямого значення [3, 211].

Фразеологічні звороти – це яскраві словосполучення, які належать до якогось визначеного стилю та часто несуть в собі різноманітні національні особливості, і тому переклад фразеологізмів – це дуже важкий процес. Під час перекладу фразеологізмів ми також маємо враховувати контекст, в якому вони вжиті.

З точки зору перекладу всі фразеологізми можуть бути розділені на дві групи – ті, які мають еквіваленти в мові перекладу, та ті, які еквівалентів не мають [4, 43].

Перші поділяються на дві групи – повні та часткові еквіваленти. Повні еквіваленти мають не тільки одне і те ж значення в обох мовах, а ще й однакову лексичну й граматичну структуру. Значення і переклад таких еквівалентів не залежить від контексту. До цієї групи зазвичай належать фразеологізми, джерелом яких є: Біблія; стародавніх міфи та легенди, загальновідомі історичні події. Мовознавці відносять такі фразеологічні звороти до інтернаціональних, а перекладачі – до тих, що мають зазвичай чіткий переклад.

Проте на фоні загальної кількості фразеологічних зворотів кількість тих, що мають повний еквівалент в мові перекладу, невелика. Часткові еквіваленти не означають недостатньої повноти в передачі значення, а лише мають певні лексичні, граматичні або лексико-граматичні відмінності.

Інші, які не мають еквівалентів в мові перекладу перекладаються за допомогою калькування (дослівного перекладу), з використанням описового або контекстуального перекладу. Іноді необхідно передати значення словосполучення дослівно, і цей метод використовується в тому випадку, коли важливо розуміння тексту в цілому, а еквівалент в мові перекладу відсутній.

Проте, під час перекладу фразеологізмів перекладач зустрічається з деякими труднощами: розуміння того, що перекладач має справу саме з фразеологічним зворотом, адже існують словосполучення, які в одному контексті можуть виступати вільними словосполученнями, а в іншому – фразеологічними зворотами, тому перекладач може пропустити той факт, що перекласти потрібно саме фразеологічний зворот.

У випадку, коли в мові перекладу відсутній еквівалент і потрібно обрати один з безеквівалентних перекладів, то головне завдання тут – вибрати правильний. При наявності кількох еквівалентів в мові перекладу необхідно приймати рішення, який з них краще вжити у відповідному контексті.

Фразеологічні звороти можуть нести в собі національно-культурні аспекти, і найголовніше завдання в цьому випадку – зберегти національний колорит і не замінити фразеологізмом еквівалент, який несе в собі вже зовсім інші культурні реалії.

Фразеологічний зворот може мати еквівалент в мові перекладу, а контекст його вживання не дозволяє зробити таку заміну [5, 187].

Вживання фразеологічних сполучень – це справа стилю, а завдання перекладача – цей стиль зберегти. І тому, незважаючи на всі труднощі перекладу фразеологізмів, вони повинні бути перекладені відповідним чином.

Існує ще одна велика проблема перекладу фразеологізмів – “буквалізм”, що означає “слово в слово”, тобто “буквально”, але під час перекладу цей метод набуває зовсім іншого значення. “Калькування” – це дійсно переклад “слово в слово”, натомість “буквалізм” – це переклад, який спотворює значення фразеологізму у даному тексті або копіює лексичну або граматичну структуру. Такий переклад фразеологізмів виглядає дуже дивно.

Наведені в статті труднощі та особливості перекладу фразеологізмів свідчать про особливу відповідальність, необхідність компетенції лінгвістів і перекладачів. На завершення варто відзначити, що знання цих особливостей і володіння методами їх перекладу на українську мову, без сумніву, підвищує ефективність роботи з художніми текстами і дасть змогу поглибити знання студентів про культуру та традиції народу, мова якого вивчається, удосконалювати вивчення мови в оригіналі, формувати розуміння та вміння відчувати логіку мовлення, збагатити світогляд студентів, навчити їх адекватно своєрідно відображати власні думки, використовуючи фразеологізми.

2.3 Засоби перекладу німецьких ідіом

Відтворення фразеологічних одиниць німецькою мовою - дуже важке завдання. «Завдяки своєму семантичному багатству, образності, лаконічності і

яскравості фразеологія відіграє в мові дуже важливу роль» [11,19]. Вона надає мовленню виразності та оригінальності. Переклад фразеологічних одиниць, особливо образних, становить значні труднощі. Це пояснюється тим, що багато з них є яскравими, емоційно насиченими зворотами, що належать до певного мовного стилю і часто носять яскраво виражений національний характер. При перекладі стійких сполучень слів варто також враховувати особливості контексту, у якому вони вживаються. Багатьом німецьким фразеологічним одиницям характерні багатозначність і стилістична різноплановість, що ускладнює їх переклад на інші мови. Особливо широко фразеологізми використовуються в усному мовленні, в художній і політичній літературі.

При перекладі фразеологізму перекладачеві необхідно передати його зміст і відобразити його образність, знайшовши аналогічний вислів в німецькій мові й не випустивши при цьому з виду стилістичну функцію фразеологізму. При відсутності в німецькій мові ідентичного образу перекладач змушений вдаватися до пошуку «приблизної відповідності» [14,51]. З перекладацької точки зору німецькі фразеологічні одиниці діляться на дві групи:

- 1) фразеологічні одиниці, що мають еквіваленти в українській мові;
- 2) безеквівалентні фразеологічні одиниці.

Фразеологічні еквіваленти

Фразеологічні еквіваленти можуть бути двох типів:

- 1) Постійна рівнозначна відповідність, що є єдино можливим перекладом і не залежить від контексту.

Оскільки будь-яка рівнозначна відповідність є еквівалентом, то доцільніше зазначений вище тип перекладу називати моноеквівалентом. Ці відповідності можуть виникати в результаті дослівного перекладу англійських фразеологізмів, наприклад:

time is money - «час - це гроші».

- 2) З іншого боку, можлива наявність у українській мові двох або більше еквівалентів німецької фразеологічної одиниці, з яких для перекладу даного

тексту обирається найкращий або будь-який, якщо вони обоє або всі рівноцінні. Такі еквіваленти можна назвати вибірковими. Крім зазначеного розподілу, еквіваленти можна класифікувати наступним чином:

Повні еквіваленти - це українські еквіваленти, які здебільшого є мoneквівалентами німецьких фразеологізмів, що збігаються з ними за значенням, лексичним складом, образністю, стилістичним забарвленням та граматичною структурою. Число подібних відповідностей невелике; до цієї групи відносяться фразеологізми інтернаціонального характеру, основані на міфологічних переказах, біблійних легендах та історичних фактах:

Augenastallen- «авгієві стайні».

Переклад стійких сполучень слів за допомогою повних або неповних еквівалентів, який можна назвати фразеологічним перекладом, не становить значних труднощів і не є творчим перекладом.

Калькування або дослівний переклад фразеологізмів при наявності повного або часткового еквівалента

Калькування (від фр. copie«копія») - копіювання іншомовного слова за допомогою свого, незапозиченого матеріалу; поморфемний переклад іншомовного слова.

Стійкі сполучення слів іноді доводиться перекладати дослівно, незважаючи на наявність повного або часткового еквівалента. Дослівний переклад особливо важливий, коли образ, який міститься у фразеологізмі, необхідний для розуміння тексту, а заміна його іншим образом не дає достатнього ефекту. Дослівний переклад часто застосовується при наявності розширеної метафори, фразеологічних синонімів, гри слів і каламбурах.

Перекладач українською мовою Н.В. Любчук використовує калькування при перекладі : „ Wie, umeinenPunktunterdiesenunverrückbarenEntschlußzu setzen, wie das Amen in der Kirche, halt plötzlich ein Schuß durch den Wald"(с.188). «І неначе крапка, поставлена безповоротним рішенням, неначе Амін в церкві, по лісу густою луною раптом покотився постріл».

EinblauerBrief (Fallada, s.79) - лист неприємного змісту. Н.В.Любчук перекладає як «лист про звільнення зі служби». VonStadtzuStadt постійний рух.

Калькування дає можливість донести до українського читача живий образ німецького фразеологізму, що неможливо при використанні вільного необразного словосполучення, що є українським поясненням значення німецького фразеологізму.

Буквалізм

Калькування принципово відрізняється від буквалізму. Калькування - виправданий дослівний переклад, буквалізм же - дослівний переклад, що спотворює зміст перекладного виразу або рабськи копіює конструкції чужої мови та є по суті насильством над тією мовою, на яку робиться переклад.

Укладачі чомусь взяли за необхідне перекладати дослівно кожен німецький фразеологізм. Поряд з дослівним перекладом часто дається український еквівалент. У цілому корисну книжку псують численні буквалізми. Їх, щоправда, менше, ніж у першому виданні, але все-таки й у третьому виданні вони залишилися.

В книжці можна знайти буквалізми наступних типів:

1) перекручування змісту німецького прислів'я із - за його буквального перекладу, тобто семантичний буквалізм. Правильний український еквівалент не дається;

2) у перекрученому вигляді наводиться український еквівалент, що викликається бажанням будь-що перекласти буквально. Це

веде до лексичних і граматичних буквалізмів;

3) поряд з правильним українським еквівалентом дається безглуздий буквальный переклад.

«Обертональні» переклади

Велике місце в «Німецько-українських фразеологічних словниках» займають переклади, які ми називаємо «обертональними».

«Обертональні» переклади - це свого роду оказіональний еквівалент, який використовується для перекладу фразеологізму тільки у даному контексті. Тому «обертональний» переклад дається в перекладі цитати, а не даного фразеологізму. Варто враховувати, що окказіональність даного еквівалента визначається виключно особливостями контексту та що в іншому контексті аналогічний переклад може й не бути «обертональним», а повним або частковим еквівалентом. Знаходження «обертонального перекладу», на відміну від використання готового еквівалента - творчий процес.

Використання вибіркового еквівалентів дає можливість перекладачеві не тільки вибирати оптимальний варіант, але й вносити розмаїття у переклад того самого фразеологізму, що неодноразово вживається автором у тому самому добутку.

Переклад безеквівалентної фразеології

Багато німецьких фразеологічних одиниць не мають еквівалентів в українській мові. Це в першу чергу стосується фразеологізмів, що позначають неіснуючі у нас реалії. При перекладі подібних фразеологізмів з рекомендацією, даною у «Посібнику з перекладу з німецької мови на українську», при перекладі образних фразеологічних одиниць будь-якого типу ніколи не використовувати українські фразеологізми, що містять специфічні національні реалії.

Іноді у якості відмінної ознаки фразеологізмів виступає частотність вживання в мовленні того або іншого ідіоматичного вислову, при порушенні якої вживана фразеологія може надавати мовленню мовця незвичайного або навіть старомодного характеру. Про це перекладачеві варто завжди пам'ятати.

При перекладі ФО перекладач повинен вміти встановити, чи має він справу зі змінним або сталим словосполученням. Для цього необхідно мати великий «рецептивний запас фразеологізмів» [40, 15].

Варто мати на увазі, що словосполученням, так само як і словам, властиві багатозначність і омонімія, причому одне із значень може бути фразеологічним і один з омонімів - фразеологізмом.

Але теоретично можливий контекст, у якому це словосполучення вжите як змінне. Фразеологізм може іноді відрізнитися від змінного словосполучення лише артиклем, який у даному випадку є формальною диференціюючою ознакою.

Якщо говорити про фразеологічний зворот в цілому, то можна це мовне явище пояснити наступним чином: фразеологічний зворот (також: ідіома, ідіоматичний зворот, фразеологізм) - це сполучення декількох слів («тісне словосполучення»), що утворює одне ціле. Значення того чи іншого словосполучення може зовсім не співпадати зі значенням окремо взятих в тому чи іншому звороті слів.

Багатозначність як старих так і новоутворених понять спричиняє так званий термінологічний хаос. Тому паралельно застосовуються такі поняття, як фразеологічний зворот, мовний зворот, сталий вислів, фраза, спосіб вираження та інші.

Метафоричне відображення проявляється у відмінності між розмовним застосуванням та просто фразеологічним зворотом. Тобто слухач знає, що він вже чув щойно сказане і власне розуміє, про що йдеться, тобто за основу береться те, що вже є відоме широкому колу співрозмовників. Йдеться про мовні елементи, які застосовуються для того, щоб відобразити те чи інше значення певного словосполучення [23, 27].

Слово «фразеологізм» означає як мовний зворот, що виникає в мові так і зміст, що виникає з цього. Фразеологічна єдність - це сполучення двох або більше слів, які утворюють одну не до кінця зрозумілу єдність.

Прикладом в німецькій мові може служити мовний зворот *ins Graß beißen* (дослівно - «кусати траву»). В даному випадку йдеться про дещо незвичне сполучення слів, які не мають нічого спільного із такими словосполученнями

як *in den Apfel beißen* (дослівно «кусати яблуко») або *ins Graß fallen* (дослівно «впасти в траву»). Вищезазначений зворот має навіть значення «померти», «віддати душу», тобто *sterben*, *untergehen*. Цей мовний зворот походить з військової тематики, з мови солдат. Важко поранені від болю бійці просто падали в траву (умовно кажучи) та помирали.

Мовознавець Лютц Рьоріх вказує на те, що досить часто словесне, дослівне значення та переносне значення використовуються одночасно.

Так, наприклад, речення „*Der Ofen ist aus*“ (дослівно: «Піч погасла» може мати два значення) :

В кімнаті холодно, тому що піч погасла.

Я не хочу більше з ним (з нею) мати нічого спільного.

Тлумачення та розуміння даного, наприклад, речення виходить перш за все з контексту, передбачає переклад на основі вищезазначеного розуміння. Загалом засвоєння мовної картини - це є процес, який залучає до розуміння велику кількість дрібниць, який засвоюється ще з дитинства та може тягнутися протягом цілого життя.

Людина, що не є носієм, наприклад, німецької мови, може вивчити, що означають такі слова, як «*grün*» (зелений) та «*ein Zweig*» (гілка). Але, щоб зрозуміти, що «*grüner Zweig*» означає «заможність, багате життя», потрібно обов'язково мати глибокі знання німецької мови [34, 54].

Фразеологізми визначають специфіку мови навіть більше, ніж лексичний запас. Ідіоматичність словосполучень проявляється в тому, що заміна окремих елементів складає несистематичну, непослідовну заміну значень.

Так, наприклад, *jemandem einen Katzendienst erweisen* та *jemandem einen Bären dienst erweisen* (надати ведмежу послугу) - дослівне читання і тлумачення фрази не підлягає загальноживаному правилу використання тих чи інших слів. Вищезазначені звороти відрізняються від груп «вільних словосполучень».

При нечіткій манері мовлення утворюються такі групи слів, як прислів'я, мовний зворот, функціональна словесна структура та інше.

Мовні звороти є значною складовою мовного лексикону. Дуже часто вони містять в собі колишні риторичні фігури, передусім метафори. Майже завжди вони виникають з мовних історичних неідіоматичних («загальноновживаних, розмовних») синтагм. Особливо не підлягають аналізу ті значення, коли історія мовного звороту сягає далеко в минуле. Мовні звороти (як і всі елементи лексики) можуть мати обмежене, лише регіональне застосування. Літературні цитати, які в загальноновживаній мові знайшли широке застосування, позначаються як крилаті слова, вислови.

Досить велика кількість фразеологічних зворотів в німецькій мові містять назви багатьох тварин, птахів. Частково це пов'язано з казками, де героями майже завжди були (або є) звірі, а частково з історією тих чи інших подій, в яких теж брали участь представники тваринного світу. З усієї кількості знайдених нами ідіом ми представляємо в даній статті лише ті, які, на наш погляд, найбільш вживані в німецькій мові і аналог яких можна знайти в латинській мові, в так званих, сентенціях.

Наводячи приклади фразеологічних зворотів, ми будемо подавати спочатку дослівний переклад, а потім уже вживання того чи іншого словосполучення власне як ідіоми.

Klappe zu, Affe tot! (досл. «Закрий рот, мавпа є мертва»). Тлумачення фразеологічного звороту - «Справа вирішена!»

Den Affen für jemanden spielen (досл. «Грати для когось мавпу»). Насправді це означає «Зі мною можна робити не все». Спробувавши розглянути цю ідіому історично, отримуємо наступне пояснення. Раніше на щорічних ярмарках виступали фокусники з різними тваринами, в тому числі і мавпами, які повинні бути виконувати різноманітні, часом неможливі трюки.

Dem Affen Zucker geben (досл. «Давати мавпі цукор»). Тлумачення є таким: бути надзвичайно веселим внаслідок сп'яніння. Адже, якщо дати мавпі цукор, то вона буде цьому дуже рада.

Den Affen loslassen (досл. «Відпустити мавпу»). Тобто бути веселим, весело провести собі час, порозважатися.

Ein Affentheater aufführen (досл. «Здійснювати мавп'ячий театр»). Тобто поводитися досить дивно.

Einen alten Affen (etwas) lehren (досл. «Стару мавпу чомусь навчати»). Мається на увазі: робити щось даремно, тому що те, чого навчився протягом життя вже важко перевчитися.

Ich denke, mich laust (kratzt) der Affe (досл. «Мені здається, що мене обшукує мавпа»). Тобто бути надзвичайно здивованим внаслідок певної негативної події (негативне здивування). Цей фразеологізм походить ще з XIX ст.

Ich bin doch nicht dein Affe (досл. «Я не є твоєю мавпою») - Я не дозволю тобі мене обманювати. Йдеться про те, що мавпу можна обдурити, тобто мавпа трактується як дурне створіння.

Affengeil - дуже добре! Сучасний зворот, який здебільшого використовує молодь, що базується на слові "geil", яке означає радісний, солодкавий, запаморочливий.

Jemandem einen Bären dienst erweisen (досл. «Надати комусь ведмежу службу») Цей вислів означає «надати комусь непотрібну послугу, допомогу, яка може нашкодити». Є припущення що ця ідіома походить з казки, де приручений ведмідь ненавмисне вбив свого господаря, тому що хотів відігнати від нього настирливих мух.

Eulen nach Athen tragen (досл. «Приносити сову в Афіни»). Тобто робити щось нерозумне, витратити даремно час. Цей фразеологізм має свою історію, а саме: грошові монети в античному Римі на зворотній стороні мали зображену сову і навіть носили назву «сови». Враховуючи те, що Афіни мали славу доволі багатого міста, вважалося нерозумним нести туди ще гроші.

В південній Німеччині існує абсолютно близька по значенню ідіома: «Носити воду до джерела» - „*Das Wasser in den Bach tragen.*“

Ich mache besser die Fliege (досл. «Краще я зроблю муху»). Що насправді означає - « я б хотів зараз піти ». Адже муха дуже часто міняє своє місце, щоб її не вбили. Тому іноді краще піти, щоб уникнути щогось негативного.

Er hört die Flöhe husten (досл. « Він чує, як блоха кашляє»), а насправді мається на увазі хтось, хто все бачить і чує. Тобто йдеться про особу, яка не справляє доброго враження внаслідок того, що є всюди і знає все («його є забагато»).

Jemandem einen Floh ins Ohr setzen (досл. «Комусь в вухо посадити блоху»). Тобто занепокоїти когось на довго якоюсь новиною (як правило, негативною). Адже наявність блохи в вусі так чи інакше спричиняє незручності.

Er ist Hahn im Korb (досл. «Він є когут в корзині»). Мається на увазі «бути єдиним чоловіком в товаристві жінок». Як правило, в курятнику на декількох кур є лише один когут, для того, щоб курки могли продовжити потомство і щоб могли конкурувати одна з одною.

Цей зворот має більш нейтральне значення та вживається швидше просто як вставне слово, вставний зворот.

Sie hatten den roten Hahn auf dem Dach (досл. « У вас на даху був червоний когут»). Значення цього вислову є: «Ваш будинок згорів» (якщо цей факт дійсно мав місце). Просто палаючі промені вогню нагадують червоний гребінь когута.

Mit ihm habe ich noch ein Hühnchen zu rupfen (досл. «З ним мені необхідно ще курку общипати»). Тобто « Я ще скажу йому свою точку зору, з ним я ще посперечаюся!»).

Wir werden jetzt die Hühner satteln (досл. « А зараз ми будемо кормити курей!»). Тобто «Ми вирушаємо», « А зараз нам потрібно йти!»

Auf den Hund bringen (досл. «Привести до пса!»). Насправді в значенні «Розвалити, зіпсувати якусь справу»

З огляду на історію знаходимо пояснення, що в середньовічній німецькій мові слово «собака» мало значення «скарб», «здобич». Але тут не мається на увазі домашній собака, який стереже дім.

Das ist ein dicker Hund (досл. « Це є товстий собака»). Пес не може бути товстим, інакше він не буде спритним і не зможе виконувати свої обов'язки. Тому ця ідіома має значення: «Це безстыдство, грубе порушення правил»

Von ihm nimmt kein Hund ein Stück Brot (досл. «Від нього жоден пес не візьме куска хліба»). Мається на увазі особа, якій не можна довіряти, тобто ту чи іншу особу всі зневажають, ніхто не хоче мати справи з такою людиною.

Vor die Hunde gehen (досл. «Йти перед собакою»). Мається на увазі « занепадати або вести неправильний спосіб життя, також занепадати морально». Виходячи з історії, можна зробити порівняння з тим, що хворі та старі звірі швидко ставали здобиччю мисливців.

Er will gerne mit den großen Hunden pinkeln (досл. « Він хоче з великими псами справляти потребу»). Насправді ідіома має значення: «Він хоче бути на рівних з великими людьми, не маючи для цього жодних підстав, не зробивши для цього нічого».

Hunde, die bellen, beißen nicht (досл. «Собаки, які лають, не кусають!»). Йдеться про людину, яка голосно кричить, піднімає голос, але насправді не може нічого вдіяти, не має сил, тому криком старається привернути увагу. Маємо аналог сентенції в латинській мові: «*Canis timidus vehementius latrat, quam mordet.*»

Da beißt die Maus keinen Faden ab (досл. «Тут вже миша не відкусить жодної нитки») - ідіома вживається в значенні: «Вже нічого не можна змінити».

В основу цього фразеологізму лягла казка, де йдеться про те, що, відкусивши сітку, вдячна миша спасла лева, який потрапив в нета. Інша версія веде до святої Гертруди, яку в середні віки закликали для захисту від мишей та пацюків. Тому після її іменин 17 березня не можна було плести, інакше миші могли відкусити нитки.

Er macht gerne aus einer Mücke einen Elefanten (досл. « Він любить робити з мухи слона»). Тобто роздувати незначну справу до великих розмірів, неймовірно перебільшувати.

Wie ein Ochs vor dem Scheunentor stehen (альтернатива: *wie ein Ochs vor der Apotheke bzw. vorm Berg stehen*)-(досл. «Стояти, як осел перед зерносховищем» (перед аптекою, перед горою). Тобто не мати уявлення про те, як би це далі мало бути, як себе далі слід поводити.

Einem geschenkten Pferd Zähne beschaut man nicht. (досл. « Подарованому коневі зуби не розглядають»). Тобто слід бути вдячним за будь-який подарунок, отриманий від когось. Не слід висувати жодних претензій щодо подарунку. Маємо латинський аналог «*Equi donati dentes non inspiciuntur.*»

Das Pferd von hinten aufzäumen (досл. «Осідлати коня ззаду»). Як відомо, коней слід осідлати спереду. Тут мається на увазі «працювати в неправильному напрямку, починати не з того кінця».

Ihm sind die Pferde durchgegangen (досл. « Від нього повтікали коні»). Тобто особа діяла нераціонально, нерозумно, втративши будь-який контроль та здоровий глузд. Як правило, здичавілих коней вже неможливо заспокоїти.

Die Sache hat einen Pferdefuß (досл. «Справа має слід копита»). Йдеться про те, що є підозра, ніби за справою стоїть нечиста сила, тобто криється щось темне.

Згідно старим повір'ям, чорт мав копито, і там де залишається слід від копита, означає, що справа нечиста.

Er erhebt sich wie Phönix aus der Asche (досл. «Він піднімається, як фенікс з попелу»). Тобто з'явиться у вже втраченій справі з новим виглядом, піднятися по- новому, майже «відродитися».

У грецькій міфології птах фенікс мав таку здатність згоріти, а потім з попелу піднятися знову, відродитися.

Das falsche Schwein geschlachtet haben (досл. «Вбити не ту свиню»). Тобто здійснити недопустиму помилку. Помилку, яку не можна пробачити.

Цей зворот був застосований Уїнстоном Черчіллем по відношенню до Радянського Союзу.

Das kann kein Schwein lesen (досл. «Жодна свиня не може цього прочитати»). Тобто, документ, який абсолютно не можна прочитати, нерозбірливий. Як

правило, одним з таких документів є лікарські рецепти, які не те, що хворий, не кожен фармацевт може прочитати.

Ich glaub', mein Schwein pfeift (досл. «Мені здається, що моя свиня свистить») Тобто, ця ідіома вживається для вираження обурення або надзвичайного хвилювання. Насправді ж свині не можуть свистіти, але, якщо б свиня дійсно засвистіла це було би надзвичайним дивом!

Perlen vor die Säue werfen (досл. «Кинути перли перед свиньми»). Ідіома звучить, як «Метати бісер перед свиньми», вживається в розумінні нерозумно, безглуздо втирачати кошти, марнотратити.

Цей зворот походить з Євангелія від Матея 7,6 « Ви не повинні давати псам святого і свої перли не повинні кидати перед свиньми», не слід непорядним, недостойним людям дарувати щось вагоме, святе. Маємо аналог в латинській мові «*Margaritas ante porcos*».

Schwein haben (досл. «Мати свиню»). Тобто мати щастя, везіння, не прикладаючи жодних зусиль або не очікуючи цього. Походження цього звороту є невідоме. Існують декілька припущень, одним з яких є гра в карти, де Ас в багатьох місцевостях називають як «свиня» (як відомо Ас має перевагу при певних видах картонних ігор).

Інше тлумачення: при змаганнях досить часто як винагороду давали свиню. Це викликало сміх, але крім того ще й дещо цінне, прибуток. Ця ідіома ще має значення «Не було би щастя, та нещастя допомогло».

Wenn Schweine Flügel hätten... (досл. «Як би свині мали крила...»). Мається на увазі, що бажання могло би здійснитися лише тоді, коли б свині могли літати, а оскільки свині не літають, то воно є нездійснене.

Mal den Teufel nicht an die Wand! (досл. «Не малюй чорта на стіну!») . Не слід лякати когось поганими застереженнями. Ідіома походить з того, що чорт приходить, коли називаєш його імя або малюєш на стіні. Тобто це є застереженням не накликати біду.

Er ist ein Wolf im Schafspelz (досл. «Він є вовком в овечій шкурі»). Тобто йдеться про когось, хто має злі наміри, але видає себе за добру та лагідну людину.

Mit den Wölfen heulen. (досл. «З вовками вити»). Тобто заради якоїсь вигоди або, щоб уникнути якоїсь небезпеки, поводитися не завжди коректно, діяти за тими правилами, які встановлюють в даному товаристві в даний час.

Ця ідіома була відома ще за часів Стародавнього Риму.

Підводячи підсумки, слід відмітити, що фразеологізми, прототипи яких сягають ще в глибину віків, продовжують жити в актуальній свідомості носіїв мови і сьогодні. Вони є ніби живими свідками історичного минулого народу-носія мови. Ідіоми допомагають зрозуміти культуру народу навіть пізнати його історію.

Розгляд фразеологізмів зі словами з тваринного світу забезпечує більш глибоке проникнення в суть цих одиниць, більш глибоке розуміння образу, який ліг в основу фразеологізму. Поведінка людини часто порівнюється з образами та поведінкою тварин.

На основі аналізу фразеологічного складу німецької мови можна виділити досить великий пласт фразеологізмів з національно-культурною компонентою в своїй семантиці, який підтверджує той факт, що фразеологія поряд з лексикою є зібранням фонових знань. Загалом ідіоми, їх класифікація, тлумачення та широке застосування в мовному процесі є доволі цікавою темою для подальшого дослідження.

Добре рецептивне знання фразеології необхідне й для того, щоб розрізнити узуальні та okazіональні фразеологізми, а також для того, щоб уміти відновити фразеологізми, які зазнали «авторської трансформації» [8,74-78], і передати при перекладі ефект, який нею досягається. До числа авторських перетворень, у результаті яких підкреслюється асоціативне значення фразеологізмів (яке майже не сприймається інакше), відносяться, зокрема, наступні стилістичні прийоми:

1. Введення у фразеологічний зворот нових компонентів, семантично співвіднесених із прямим значенням, тобто зі значенням вихідного змінного словосполучення.

2. Відновлення лексико-граматичного складу фразеологізму в результаті заміни окремих його компонентів іншими словами. Відбувається своєрідна деформація фразеологічного звороту, текст якого легко відновлюється.

3. Розщеплення фразеологізму й використання його компонента(або компонентів) у складі змінного словосполучення. Окремий компонент(або компоненти) у цьому випадку є носієм асоціативного значення всієї фразеологічної одиниці, на якому будується весь зміст висловлювання. Повна форма фразеологізму ніби проходить іншою стороною, але без її відновлення розуміння неможливе.

Для досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів з німецької на українську перекладач повинен вміти користуватися різними «видами перекладу» [8, 80]:

1 Еквівалент, тобто наявний в українській мові адекватний фразеологічний зворот, що збігається з німецьким зворотом за змістом, і по образній основі.

2 Аналог, тобто такий український стійкий зворот, що за значенням адекватний німецькому, але по образній основі відрізняється від нього повністю або частково.

3 Описовий переклад, тобто переклад шляхом передачі змісту німецького звороту вільним словосполученням. Описовий переклад застосовується тоді, коли в українській мові відсутні еквіваленти й аналоги.

4 Антонімічний переклад, тобто передача негативного значення за допомогою стверджувальної конструкції або навпаки.

5 Калькування. Метод калькування застосовується в тих випадках, коли перекладач хоче виділити образну основу фразеологізму, або коли німецький зворот не може бути перекладений за допомогою інших видів перекладу.

6 Комбінований переклад. У тих випадках, коли український аналог не повністю передає значення німецького фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця й часу, дається калькований переклад, а потім іде описовий переклад та український аналог для порівняння.

Допускаючи повне або часткове калькування в окремих випадках, перекладач виключає будь-яку можливість використання буквалізмів, тобто не виправданих дослівних перекладів, що спотворюють зміст німецьких фразеологізмів або не відповідають нормам сучасної української мови.

Фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того або іншого фразеологізму. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мовлення, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто й зміст усього висловлювання.

2.4 Порівняльна характеристика німецьких та англійських ідіом

Відомо, що англійська література мала значний вплив на розвиток німецької мови. Отже, можна зробити висновок, що багато англійських фразеологічних виразів знаходять повне відтворення у німецькій мові за допомогою наявності у цій мові повних або часткових еквівалентів.

Наприклад, суто англійський фразеологізм *blue stocking*, що має історичне підґрунтя, асимілювався німецькою мовою у фразеологічну одиницю *Blaustrumpf*. Оскільки англійська і німецька мови пройшли подібні історичні, культурні, релігійні етапи розвитку, то в них, відповідно, мають місце ФО з однаковим образним, предметним, національно-етнічним компонентом. До подібних фразеологізмів відносяться такі звороти:

English	German	Ukrainian	Translation
One is up to one's ears in work.	Alle Hände voll zu tun	Клопоту повний рот. (Мати багато справ, бути дуже зайнятим.)	Фразеологічний аналог, введення нових компонентів
Everything is George	Alles geht wie Gehext	Все йде як по маслу. (Вирішувати справу швидко та успішно, без ускладнень та труднощів.)	Фразеологічний аналог. З нім антонімічний переклад.
To take the bait	Ins Garn gehen	Попастися на вудку. (опинитися під владою когось, або у пастці, або у безвихідному стані)	Фразеологічний еквівалент (частковий), введення нових компонентів
To read between lines	Zwischen den Zeilen lesen	Читати між рядків. (розуміти внутрішню суть, яка стоїть за написаними словами.)	Фразеологічний еквівалент (повний)
To promise wonders	Goldene Berge versprechen	Обіцяти золоті гори. (Спокушати незліченними багатствами, незвичайними перспективами.)	З англ. - фразеологічний еквівалент (частковий), введення нових компонентів З нім. - фразеологічний еквівалент (повний)
Don't count your chickens before they are hatched.	Man soll den Tag nicht vor dem Abend loben	Курчат восени лічать (не роби висновків завчасно)	Фразеологічний еквівалент (частковий), антонімічний прийом

The moon is not seen when the sun shines.	Der Mond wird nicht gesehen, wenn die Sonne scheint.	Коли світить сонце, місяця не видно (ясно, очевидно)	Калькування
Carry coals to Newcastle	Eulen nach Athen tragen	В ліс зі своїми дровами. (Возити щось туди, де цього і так багато)	Комбінований переклад (калькування та описовий переклад)
Little pitchers have long/ wide ears	Kleine Kessel haben große Ohren	Діти люблять слухати розмови дорослих.	Описовий переклад
Rome was not built in a day	Rom wurde nicht an einem Tag erbaut.	Не зразу Рим будувався (Важлива робота вимагає часу)	Калькування

Отже, що стосується найбільш адекватних способів перекладу фразеологізмів англійської мови та німецької, то вони підлягають загальним правилам перекладу ФО. Оптимальним варіантом є переклад фразеологізму повним еквівалентом, оскільки фразеологізми англійської та німецької мов співпадають часто лексично і структурно.

Цей факт можна пояснити результатом тісної взаємодії двох мов, що належать до однієї сім'ї, та широким запозиченням англійських ФО німецькою мовою.

Зважаючи на певні національно-етнічні відмінності та відмінності в синтагматичних функціях членів речення в досліджуваних мовах, досить часто спостерігається використання часткових відповідностей та фразеологічних аналогів. Найчастіше перекладачі вдаються до дескриптивної перифрази за браком повних або часткових еквівалентів, які б передавали образність та стилістичну направленість вихідної англійської ФО. У зв'язку з цим виникає необхідність у глибшому дослідженні ФО в англійській та німецькій мовах, ширшому їх зіставленні, що дозволить нам наблизитись до ідеального

перекладу, а крім того, розкриє сутність деяких німецьких запозичень чи кальок англійської мови.

Висновки до 2 розділу

За результатами проведеної роботи можна зробити наступні висновки:

Існує 2 основних способи перекладу фразеологічних одиниць - фразеологічний та нефразеологічний.

Для адекватного перекладу фразеологічної одиниці перекладачеві необхідно враховувати і по можливості повністю передати всі її компоненти, а саме: образний, наочний, емоційний, стилістичний і національно-етнічний компоненти.

Найбільшу трудність для перекладу представляють німецькі та англійські фразеологічні одиниці, що не мають еквівалентів у українській мові. Для їх передачі використовуються прийоми лексичного, дослівного і описового перекладу. При цьому перекладач повинен намагатися по можливості зберегти образний характер вихідної одиниці.

Досліджуючи уривки тексту газетних статей можна дійти висновків, що відбір лексичних та граматичних відповідників у перекладі публіцистичних текстів здійснюється з урахуванням наступних тенденцій:

- 1) пошук оптимального варіанту вираження, що відповідає завданням форми викладу й змісту стилю газетно-журнальної публіцистики;
- 2) прагнення авторів до досягнення "краси" та повноти стилю, різноманітності форми вираження завдяки залученню фразеологізмів тощо.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження присвяченого особливостям перекладу фразеологізмів та ідіом були виявлено що: фразеологія - явище надзвичайно складне. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто і сенс всього висловлювання.

Над проблемою фразеологічних одиниць працювали багато наукових діячів. Родоначальником теорії фразеології вважається швейцарський лінгвіст Шарль Баллі, який вперше визначив фразеологію як самостійний розділ лексикології. Був запропонований цілий ряд класифікацій фразеологічних одиниць. Класифікація фразеологізмів з точки зору семантичної злитості їх компонентів належить академіку В.В. Виноградову.

Як відомо, фразеологізми виникають з вільного поєднання слів, яке вживається в переносному значенні. Поступово переносність забувається, стирається, і поєднання стає стійким.

Розглянувши теорії відомих лінгвістів, що вивчали проблеми фразеології (А.В Куніна, М.М Амосової, В.В. Виноградова), запропоновані ними класифікації фразеологічних одиниць, в роботі були виділені основні ознаки, притаманні усім фразеологічним одиницям. Були розглянуті основні способи перекладу фразеологічних одиниць з англійської на російську мову, та труднощі, що виникають при перекладі.

Фразеологічні одиниці являють собою національно-специфічні одиниці мови, що акумулюють культурний потенціал народу, тому при перекладі фразеологізму перекладачеві необхідно зробити вибір прийомів і способів перекладу, використання яких допомогло б досягти бажаного результату. Знання таких труднощів, що виникають при перекладі фразеологічних одиниць, як багатозначність і омонімія, національно-культурні аспекти, різного роду історичні вирази, які часто мають по кілька відповідників, як в мовою

оригіналу, так і в мові перекладу може допомогти попередити виникнення невідповідностей при перекладі.

Вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і зуміти передати їх значення, яскравість і виразність. Так як фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, то грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того чи іншого фразеологізму.

Для досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів з англійської та німецької мов на українську перекладач повинен вміти скористатися різними видами перекладу. Фразеологічний переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькості між одиницею іноземної мови і відповідної одиницею перекладного мови - від повного і абсолютного еквівалента до приблизного фразеологічного відповідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алехина А.И. Фразеологическая единица и слово./ А.И. Алехина - Минск, 1991. - 250 с.
2. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика./ И.С. Алексеева – СПб.: “Союз” 2001. – 288с.
3. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии./ Н.Н. Амосова - Л.,1989. - 345 с.
4. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка./ И.В. Арнольд М.: 1959. -178с.
5. Арнольд И.В. Семантическая структура слова в современном английском языке и методика ее исследования (на материале имени существительного)/ И.В. Арнольд - Л.: Просвещение, 1966. -192 с.
6. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка./ И.В. Арнольд - Л.: Просвещение, 1973.-301с.
7. Брандес М.П. Стилистика текста./ М.П. Брандес – М.: Прогресс-Традиция, «ИНФРА» -М, 2004. – 408 с.
8. Бархударов Л.С. Язык и перевод./ Л.С. Бархударов – М.: Высшая школа, 1975.- 235 с.
9. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В.С. Виноградов . – М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с
10. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка / И.Р. Гальперин. – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. – С. 528.
11. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования./ И.Р. Гальперин – М.: Наука, 1981. – 140 с.
12. Горохов В.М. Газетно-журнальные жанры: Теоретический курс авторизованного изложения./ В.М. Горохов – М.: Высшая шк., 1993. – 235 с.

13. Жуков В.П. Семантика фразеологических оборотов. / В.П. Жуков - М.: Просвещение, 1990. - 160с.
14. Загорская А.П. и др. Дневник для ведения деловой корреспонденции./ А.П. Загорская – М.: Московский рабочий, 1992.- 175 с.
15. Зарицкий М.С. Стилїстика сучасної української мови: Навч. посібник / М.С. Зарицкий – К.: Парламентське видавництво, 2001. – 156 с.
16. Ким М.Н. Жанры современной журналистики./ М.Н. Ким – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2004. – 335 с.
17. Кожина Н.М. Стилистика русского языка./ Н.М. Кожина – М.: Просвещение, 1983. – 222 с.
18. Комиссаров В.Н., Лингвистика перевода./ В.Н. Комиссаров – М.: 2000.-245 с.
19. Комиссаров В.Н. Слово о переводе./ В.Н. Комиссаров – М.: Международные отношения, 1973. – 288 с.
20. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение : курс лекций / В.Н. Комиссаров . – М.: ЭТС. – 2000. – 192 с .
21. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб . для ин-тов и фак . иностр . яз. / В.Н. Комиссаров . – М.: Высш . шк ., 1990. – 253 с.
22. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу./ В.В. Коптілов – К., Освіта, 1987. – 234 с.
23. Корунець І. Біля витоків українського перекладознавства. / І. Корунець – ВСЕСВІТ – 2008. – 194 с.
24. Кройчик Л.Е. Система журналистских жанров/ Л.Е. Кройчик // Основы творческой деятельности журналиста. Под ред. С.Г. Корконосенко. – СПб., 2000. – 270 с.
25. Кухаренко В. А. Інтерпритація тексту./ В.А. Кухаренко – Л.: Освіта, 1979. – 328 с.

26. Латышев Л.К. Курс перевода (эквивалентность перевода и способы ее достижения) / Л.К. Латышев. – М., 1981.
27. Латышев Л.К. Перевод: проблемы теории, практики і методики преподавания./ Л.К. Латышев – М.: Наука – 1988. – 159с.
28. Льовицкая Т.Р., Фитерман А.М. Пособие по переводу с английского языка на русский./ Т.Р. Льовицкая, А.М. Фитерман – М.: Высшая школа, 1973. – 136с
29. Мальцевич Т.В. Проблема типологизации жанров публіцистики/ Т.В. Мальцевич // Вестник Беларус. Гос. Ун-та. Журналистика., 2000. – 79 с.
30. Мельник Г.С., Тепляшина А.Н. Основы творческой деятельности журналиста./ Г.С. Мельник – СПб.: Питер, 2004. – 272 с.
31. Мирам Г.Э., Профессия переводчик./ Г.Э. Мирам К.:Эльга, 2008. – 160с.
32. Моисеев В.А. Журналистика и журналисты./ В.А. Моисеев К.: Дакор, 2002. – 400 с.
33. Москальська О. І. Грамматика текста/ О.І. Москальська – М.: Высшая школа, 1981. – 184 с.
34. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода/ Р.К. Миньяр-Белоручев – М.: Московский лицей, 1996. – 208с.
35. Москаленко М. Нариси з історії українського перекладу. /М. Москаленко //ВСЕСВІТ. – 2006. 172-190 с.
36. Олійник Б.І. Вибрані твори, у двох томах. Переклади. Публіцистика./ Б.І. Олійник – К: Українська енциклопедія. 2006. – 608с.
37. Паршин А. Теория и практика перевода / А. Паршин.
38. Основы перевода: курс лекций; учебное пособие / [Мирам Г.С. и др.]. – К.: Эльга , Ника-Центр, 2002. – С. 248.
39. Прохоров Е.П. Введение в журналистику./ Е.П. Прохоров – М.: Высшая шк., 1988. – 278с.

40. Пумпянский А.Л. Введение в практику перевода научной и технической литературы на английский язык / А.Л. Пумпянский.
41. Ризель Э.Г. К вопросу об иерархии стилистических систем и основных текстологических единиц/ Э.Г. Ризель // Иностранные языки в школе.,1975. – 80 с.
42. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. / О.О. Селіванова - Полтава: Довкілля-К, 2006. - 716 с.
43. Синдеева Т.М. Речевой жанр газетная рецензия и его лингво-текстовые характеристики: (на материале английского языка) / Т.М. Синдеева – М.,1984. – 209 с.
44. Складчикова Н.В. Семантическое содержание метафоры и виды его компенсации при переводе / Н.В. Складчикова // Номинация и контекст: сб. научных трудов. – Кемерово, 1985. – С. 21–29.
45. Суворов С.П. Особенности стиля английских заголовков (По Материалам Daily Worker)/ С.П. Суворов – В сб.: Язык и стиль. – М.: Наука 1965. – с.193.
46. Сухенко Д.М. Лексичні проблеми перекладу./ Д.М. Сухенко – ДО.: Вигляд.Київ. Нац. Универ. Ім..Тараса Шевченка., 1972. – 45 с.
47. Степанова М. Д. Лексикология современного немецкого языка: Учебное пособие для студентов. / М.Д. Степанова - М.: Высшая школа, 2004. - 256 с.
48. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: учеб . п особ . / С.Г. Тер-Минасова . – М.: Слово/ Slovo , 2000. – 624 с .
49. Тураева С. Я. Лингвистика текста: структура і семантика./ С.Я. Турвева –М.: Наука, 1986. – 126 с.
50. Федоров А.В. Основы общей теории перевода / А.В. Федоров. – М., 1983.
51. Федоров А.В. Основы общей теории перевода./ А.В. Федоров –М.: ООО Филология три, 2002. – 416 с.

52. Фелицына В.П., Прохоров Ю.Е. Русские пословицы, поговорки и крылатые выражения./ В.П. Фелицына - М.: Русский язык, 1988. - 272 с.
53. Чуковский К.И. Искусство перевода./ К.И. Чуковский – М.-Л., 1936. – 200 с.
54. Шахнарович А.М., Юрьева Н.М. К проблеме понимания метафоры. В кн.: Метафора в языке и тексте./ А.М. Шахнарович М, – 1988. – 118 с.
55. Швейцер. А. Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты./ А.Д. Швейцер – М.: Наука, 1988. – 75 с.
56. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика./ А.Д. Швейцер – М.: Воениздат, 1973. – 275 с.
57. Швейцер А.Д. К вопросу об анализе грамматических явлений при переводе. “Тетради переводчика”./ А.Д. Швейцер – М., 1963, – 180 с.
58. Швейцер А.Д. О проблемах лингвистического изучения процесса перевода. “Вопросы языкознания”./ А.Д. Швейцер – М., 1970. – 220 с.
59. Шмаков С.Л. Коммуникативно-стилистические аспекты переводческой деятельности./ С.Л. Шмаков - М.: Прогресс, – 1994. – 215 с.
60. Юрченко О.С. Фразеологічні перифрази української літературної мови. Учбовий посібник./ О.С. Юрченко - Харків: РВГ ХДУ, 1983. - 119с.
61. Яранцев Р.И. Словарь-справочник по русской фразеологии. / Р.И. Яранцев - М.: Русский язык, 1985. - 304 с.
62. Catford J. C . A Linguistic Theory of Translation / J. C . Catford . – Ldn ., 1965.
63. Hornby A.S. Oxford Student's Dictionary of Current English / A.S.Hornby - Oxford: Oxford University Press, 1994. - 748 p.
64. Sandig B. Textstilistik des Deutschen./ B. Sandig – Berlin, New York: Walter de Gruyter, 2006. – 584 S.
65. Sinclair J. Collins Cobuild English Language Dictionary./ John Sinclair. - London: Collins ELT, 1987 - 1703 p.
66. Katzner K. English-Russian and Russian-English Dictionary./ K. Katzner -

New York : John Wiley and Sons, 1983 - 904 p.

67. Kopf D. Textsorten in der Presse und Publizistik und ihre stilistische Realisierung./ D. Kopf – Brünn, 2006. – 342 S.